

Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна
ННІ «Каразінський інститут міжнародних відносин та туристичного бізнесу»
Кафедра світової політики, дипломатії та туристичного бізнесу

ДО ЗАХИСТУ
завідувач кафедри світової політики,
дипломатії та туристичного бізнесу
доц. Парфіненко А.Ю.

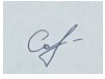
Кваліфікаційна робота бакалавра

**на тему: «Латинська Америка як міжнародно-політичний
регіон»**

Виконала: студентка 4 курсу групи УК-41
спеціальності 291 «Міжнародні відносини,
суспільні комунікації та регіональні студії»

Басанець Таїсія Вікторівна 
(прізвище та ініціали)

Керівник: к.політ.н., доцент Панасенко Г. С. 
(прізвище та ініціали)

Рецензент: к.політ.н., Савельєва Т. П. 
(прізвище та ініціали)

Підсумкова оцінка:
за національною шкалою: _____
кількість балів: _____

Голова Екзаменаційної комісії:

(підпис) (прізвище та ініціали)

Харків – 2025 року

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна

Навчально-науковий інститут «Каразінський інститут міжнародних відносин та туристичного бізнесу»

Кафедра світової політики, дипломатії та туристичного бізнесу

Рівень вищої освіти (освітньо-кваліфікаційний рівень) перший (бакалаврський)

Напрямок підготовки

Спеціальність 291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії»

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри

світової політики, дипломатії та

туристичного бізнесу

Доц. Парфіненко А.Ю.

“ _____ ” _____ 2025 року

З А В Д А Н Н Я
НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ БАКАЛАВРСЬКУ РОБОТУ (ПРОЄКТ)

Басанець Таїсія Вікторівна

(прізвище, ім'я, по батькові студента)

Тема роботи «Латинська Америка як міжнародно-політичний регіон»

керівник роботи Панасенко Ганна Сергіївна, к.політ.н., доцент

(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

затверджені наказом по університету від №4001-5/869

2. Строк подання студенткою роботи 12.05.2025 р.

3. Перелік питань, які потрібно розробити: визначити теоретико-методологічні засади дослідження Латинської Америки як міжнародно-політичного регіону; проаналізувати історичні передумови формування регіональної системи міжнародних відносин у Латинській Америці; дослідити сучасний стан інтеграційних процесів у регіоні та їх вплив на його політичний та економічний розвиток; охарактеризувати зовнішньополітичні стратегії провідних держав Латинської Америки та їхній вплив на регіональну політику; виявити специфіку відносин між країнами Латинської Америки та зовнішніми акторами (США, Китай, ЄС, Україна);

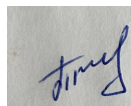
визначити роль Латинської Америки у вирішенні глобальних проблем сучасності; окреслити основні тенденції та перспективи розвитку Латинської Америки як міжнародно-політичного регіону.

4. План роботи

№ з/п	Назви етапів роботи
1	Розділ 1. Теоретико-методологічні основи і джерельна база дослідження національного та політичного аспекту в сучасній Латинській Америці
2	Розділ 2. Латинська Америка у сучасних міжнародно-політичних процесах

5. Дата видачі завдання 20.12.2024

Студентка



підпис

Таїсія БАСАНЕЦЬ

ініціали, прізвище

Керівниця роботи

підпис

Ганна ПАНАСЕНКО

ініціали, прізвище

АНОТАЦІЯ

Басанець Т. Латинська Америка як міжнародно-політичний регіон.

Робота присвячена комплексному дослідженню Латинської Америки як специфічного міжнародно-політичного регіону в системі сучасних міжнародних відносин. Розглянуто теоретико-методологічні підходи до визначення поняття "міжнародно-політичний регіон" та особливості застосування регіонального підходу в міжнародних дослідженнях. Проаналізовано історичні передумови формування латиноамериканського регіону, його політико-географічні характеристики та соціально-економічні особливості.

Досліджено інституційну структуру регіональної інтеграції в Латинській Америці, функціонування регіональних організацій (МЕРКОСУР, УНАСУР, СЕЛАК, Тихоокеанський альянс) та їх роль у забезпеченні міжрегіональної співпраці. Визначено основні вектори зовнішньої політики провідних держав регіону, їх взаємовідносини та вплив на регіональні процеси.

Проаналізовано сучасні виклики та загрози регіональній безпеці, включаючи проблеми наркотрафіку, організованої злочинності та нелегальної міграції. Досліджено відносини Латинської Америки з ключовими зовнішніми акторами (США, ЄС, Китай, Україна) та особливості регіональної багатовекторної дипломатії.

ANNOTATION

Basanets T. Latin America as an international political region.

The research is devoted to a comprehensive study of Latin America as a specific international political region in the system of contemporary international relations. Theoretical and methodological approaches to defining the concept of "international political region" and the peculiarities of applying the regional approach in international studies are considered. The historical prerequisites for the formation of the Latin American region, its political-geographical characteristics, and socio-economic features are analyzed.

The institutional structure of regional integration in Latin America, the functioning of regional organizations (MERCOSUR, UNASUR, CELAC, Pacific Alliance), and their role in ensuring interregional cooperation are studied. The main vectors of foreign policy of the leading states of the region, their relationships, and influence on regional processes are determined.

Modern challenges and threats to regional security, including problems of drug trafficking, organized crime, and illegal migration, are analyzed. The relations of Latin America with key external actors (USA, EU, China, Russia) and features of regional multivector diplomacy are investigated.

ЗМІСТ

Вступ	3
Розділ 1. Теоретико-методологічні основи і джерельна база дослідження національного та політичного аспекту в сучасній Латинській Америці	6
1.1. Понятійно-категоріальний апарат дослідження	6
1.2. Історичні етапи формування Латинської Америки як міжнародно-політичного регіону	12
1.3. Соціально-економічні та політичні особливості країн Латинської Америки	20
Розділ 2. Латинська Америка у сучасних міжнародно-політичних процесах	27
2.1. Регіональні організації: роль та вплив	27
2.2. Внутрішньополітичні процеси та їхній регіональний вимір	40
2.3. Зовнішні актори та їхній вплив на регіон	46
2.4. Перспективи розвитку регіону в сучасному світі та роль України у відносинах з Латинською Америкою	54
Висновки	62
Список використаних джерел	65
Додатки	84

ВСТУП

Актуальність теми. Латинська Америка як міжнародно-політичний регіон представляє особливий інтерес у сучасній системі міжнародних відносин завдяки своїй зростаючій ролі у глобальних політичних та економічних процесах. Актуальність дослідження обумовлена динамічними трансформаціями, що відбуваються в регіоні протягом останніх десятиліть, зокрема: посиленням інтеграційних процесів, зміною геополітичних орієнтирів країн регіону, активізацією їхньої участі у вирішенні глобальних проблем та формуванням нових центрів сили. Крім того, Латинська Америка стала ареною посиленої конкуренції між світовими потугами (США, Китаєм, Росією, ЄС), що суттєво впливає на міжнародну систему в цілому. Аналіз латиноамериканського регіону як цілісного міжнародно-політичного утворення дозволяє краще зрозуміти сучасні тенденції регіоналізації та багатополлярності у світовій політиці.

Ступінь вивченості проблеми. Дослідження Латинської Америки як міжнародно-політичного регіону характеризується значною кількістю наукових розвідок, проте має певну фрагментарність. Економічні аспекти, економічна історія та теорія залежності розглядались у працях V. Bulmer-Thomas [48], E. V. K. Fitzgerald [70], R. L. Harris [77], C. Valencia [149]. Політичні системи, демократію та управління вивчали L. De Winter [59], D. Lehmann [98], J. R.. Lugo [103], J. M. Malloy [105], J. Restrepo [131]. Регіоналізм та інтеграційні процеси досліджував M. Miller [15; 115; 116], L. Vaccari [148]. Зовнішня політика та міжнародні відносини (з акторами поза регіоном) є темою досліджень J. Amble [40; 41], R. Feinberg та R. Lopez [69], M. Khodaygan [87] та M. R. Azimi [44], Y. Ozawa [122], I. Vásquez [151]. Безпеку та конфлікти вивчав C. Ives [85]. Регіональне управління безпекою (на прикладі Південної Америки) є предметом досліджень F. Sjoberg [136] та J. Wucherpfennig [137]. Соціальні, культурні та постколоніальні аспекти досліджував J. Freidenberg [72], W. D. Mignolo [112; 113]. Серед вітчизняних

науковців вагомий внесок у дослідження зовнішньої політики латиноамериканських країн зробили І. Боровець [18], Н. Весела [20], Н. Шевченко [37], І. Хижняк [36], Є. Кіш [25], А. Бредіхін [19], О. Ткач [33]. Також певні аспекти регіону висвітлені в роботах: Anzorena M., Hernandez-Roy C. [42], Burke J. S. [49], Childs P. [52], de la Fuente A., Andrews G. R. [56], De La Torre A. [57], Ellis R. E. [65], Esquirol J. L [66], Farquharson C., Tetlow G. [68], Gilly A. [74], Linders A. [101], Lynch F. J. [104], Poblete J. [125], Ramos L., Serrano F. [127], Shifter M., Arnson C. J. [134], Terman R. [142], Trebilcock M. J. [146], Van der Zee S [150]. Однак, незважаючи на значну кількість досліджень, комплексний аналіз Латинської Америки як цілісного міжнародно-політичного регіону з урахуванням сучасних тенденцій його розвитку залишається недостатньо розробленим, особливо в контексті трансформацій глобального порядку після 2020 року .

Об'єктом дослідження є міжнародно-політичні відносини в Латинській Америці в контексті сучасних глобальних процесів.

Предмет дослідження – характерні риси, особливості розвитку та трансформації Латинської Америки як міжнародно-політичного регіону в умовах зростаючої багатопolarity та перерозподілу сил на міжнародній арені.

Метою роботи є комплексний аналіз Латинської Америки як міжнародно-політичного регіону, визначення його місця та ролі в сучасній системі міжнародних відносин, а також виявлення основних тенденцій та перспектив розвитку регіону в умовах глобальних викликів.

Завдання дослідження:

1. визначити теоретико-методологічні засади дослідження Латинської Америки як міжнародно-політичного регіону;
2. проаналізувати історичні передумови формування регіональної системи міжнародних відносин у Латинській Америці;

3. дослідити сучасний стан інтеграційних процесів у регіоні та їх вплив на його політичний та економічний розвиток;
4. охарактеризувати зовнішньополітичні стратегії провідних держав Латинської Америки та їхній вплив на регіональну політику;
5. виявити специфіку відносин між країнами Латинської Америки та зовнішніми акторами (США, Китай, ЄС, Україна);
6. визначити роль Латинської Америки у вирішенні глобальних проблем сучасності;
7. окреслити основні тенденції та перспективи розвитку Латинської Америки як міжнародно-політичного регіону.

Методологічною основою дослідження є комплексний підхід, що базується на поєднанні системного, структурно-функціонального, історичного та порівняльного методів аналізу. Системний підхід дозволяє розглядати Латинську Америку як цілісну міжнародно-політичну систему із власною структурою та функціональними зв'язками. Структурно-функціональний метод застосовується для аналізу інституційного виміру регіональної взаємодії. Історичний метод використовується при дослідженні еволюції регіональних процесів у Латинській Америці. Порівняльний метод дає можливість виявити спільні та відмінні риси зовнішньополітичних стратегій країн регіону. Також у роботі застосовуються методи політичного прогнозування, контент-аналізу та статистичного аналізу для обробки емпіричних даних.

Специфіка джерельної бази. Дослідження Латинської Америки як міжнародно-політичного регіону спиратиметься на різні джерела: офіційні документи; наукову літературу; періодичні видання; інтернет-ресурси (офіційні веб-сайти міжнародних організацій); матеріали культурних інституцій.

Робота складається зі вступу, двох розділів, висновків; містить 64 сторінки тексту, 15 таблиць, 10 додатків. Список джерел включає 152 найменування.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ І ДЖЕРЕЛЬНА БАЗА ДОСЛІДЖЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОГО ТА ПОЛІТИЧНОГО АСПЕКТУ Ї В СУЧАСНІЙ ЛАТИНСЬКІЙ АМЕРИЦІ

1.1 Понятійно-категоріальний апарат дослідження

Дослідження Латинської Америки як міжнародно-політичного регіону вимагає чіткого окреслення та глибокого розуміння комплексного понятійно-категоріального апарату, який охоплює широкий спектр термінів, концепцій та теоретичних підходів із різних галузей знань – міжнародних відносин, політології, регіоналістики, соціології, історії та культурології. Латинська Америка являє собою унікальний географічний, історичний, політичний та культурний феномен, аналіз якого потребує особливого інструментарію, що враховує як універсальні теоретико-методологічні підходи до вивчення міжнародних регіонів, так і специфічні категорії, що відображають особливості саме латиноамериканської дійсності (додаток А) [58].

Насамперед, слід визначити саме поняття "Латинська Америка" як міжнародно-політичний регіон. Цей термін виник у середині XIX століття у Франції для позначення регіону, де домінували романські мови (переважно іспанська та португальська), на відміну від англосаксонської Північної Америки [48]. Сьогодні Латинська Америка розглядається як макрорегіон, що географічно охоплює територію від північного кордону Мексики до мису Горн, включаючи Центральну Америку, Південну Америку та країни Карибського басейну. З погляду теорії міжнародних відносин, Латинська Америка являє собою регіональний комплекс безпеки (за термінологією Б. Бузана та О. Вейвера) [46], тобто групу держав, чиї основні проблеми безпеки настільки тісно пов'язані, що їхні національні безпеки не можуть розглядатися окремо одна від одної (табл. 1.2).

Зміни в міжнародній політиці все частіше відображають регіональний вимір, розмиваючи межі внутрішньої політики як суто національної справи. На неї впливають субнаціональні та транснаціональні фактори, зокрема глобалізація та регіональна інтеграція.

Таблиця 1.2

Понятійно-категоріальний апарат дослідження

Поняття	Визначення	Значення для дослідження
Латинська Америка	Регіон, що включає країни Центральної та Південної Америки, а також Карибського басейну, об'єднані спільними історичними, культурними та мовними особливостями	Визначення географічних та культурних меж об'єкта дослідження
Політична ідентичність	Самовизначення країн та народів у політичному контексті	Основа для аналізу політичних процесів у регіоні
Національна ідентичність	Колективне відчуття належності до певної нації	Важливий фактор, що впливає на внутрішні та зовнішні політичні процеси
Регіоналізм	Процес формування регіональних об'єднань та посилення співпраці між країнами регіону	Ключовий процес для розуміння міжнародних відносин у Латинській Америці
Інтеграційні процеси	Об'єднання країн у політичні, економічні, культурні структури	Інструмент аналізу міжнародних відносин у регіоні
Багатополярність	Наявність декількох центрів сили у міжнародних відносинах	Концепція для аналізу місця Латинської Америки у глобальних процесах

Створено авторкою за матеріалами: [19; 24; 25; 29; 32; 33; 37].

Ліберальний інституціоналізм (ЛІ) розглядає держави як єдиних акторів, що формують національні інтереси на основі внутрішніх потреб. Інституції сприяють співпраці, але ЛІ недостатньо враховує роль недержавних акторів та ідейних чинників. Натомість, інституціоналістські підходи підкреслюють роль інституцій у зниженні витрат і підвищенні

передбачуваності міждержавної взаємодії, а ідейні підходи акцентують на значенні норм, ідентичностей та легітимності в інтеграційних процесах. Глобалізація також впливає на внутрішню політику, зокрема на електоральні стратегії та партійні системи [32; 105].

Регіональні ідентичності, що формуються історією, культурою та політикою центру, можуть протистояти централізації, як приклад Каталонії демонструє вплив відчуження від національного уряду [93]. Географічна віддаленість посилює унікальність таких ідентичностей.

Ключовим поняттям є "міжнародно-політичний регіон" – географічно відокремлена територія зі значним рівнем політичної та економічної взаємозалежності, спільними історичними, культурними рисами та специфічною системою міждержавних відносин, часто інституціоналізованих через регіональні організації. Теорія регіоналізму розглядає такий регіон як проміжну ланку між глобальним та національним рівнями [126].

Важливим є поняття "регіоналізму", особливо в контексті Латинської Америки, де воно означає процес формування регіональних об'єднань для співробітництва в різних сферах. Латиноамериканський регіоналізм пройшов етапи "старого", "нового" та "постліберального" регіоналізму. Паралельно існує "регіоналізація" – об'єктивне посилення регіональних зв'язків [33; 76].

"Регіональна інтеграція" є ключовою для розуміння Латинської Америки, означаючи зближення національних політичних та економічних систем. Вона проявляється на субрегіональному (МЕРКОСУР, Андське співтовариство), регіональному (СЕЛАК, УНАСУР) та трансрегіональному рівнях [44]. Важливо розрізняти формальну та реальну інтеграцію (додаток Б).

Концепція "латиноамериканської ідентичності" відображає спільні історичні, культурні, мовні характеристики, що об'єднують країни регіону, сформовану історично у протиставленні зовнішнім силам. Існує напруга між регіональною та національними ідентичностями [79].

"Автономія" є важливим поняттям, розробленим латиноамериканськими теоретиками для опису прагнення країн регіону до незалежності від зовнішніх центрів сили. Різні типи автономії відображають різні стратегії розширення міжнародного впливу[124].

Категорії "регіональна держава" (Бразилія, Мексика, Аргентина) та "регіональна держава середньої сили" (Чилі, Колумбія, Перу) важливі для розуміння стратифікації в регіоні. Регіональні держави мають більший вплив, а середні сили відіграють важливу роль у формуванні регіональної архітектури.

Концепція "центр-периферія" з теорії залежності допомагає аналізувати міжнародну систему як асиметричну. Латинська Америка традиційно розглядається як периферія, хоча деякі країни прагнуть змінити цей статус. З цим пов'язане поняття "структурної залежності", що відображає економічні, технологічні та фінансові асиметрії [117].

Поняття "постгегемоністського регіоналізму" описує сучасний етап інтеграції в Латинській Америці зі слабшенням впливу США та зростанням автономії регіональних інститутів (УНАСУР, СЕЛАК) [48]. Концепція "багатополярності" на глобальному та регіональному рівнях також важлива для розуміння динаміки.

Для характеристики політичних систем використовуються поняття "популізм", "каудилізм", "клієнтелізм", "неопатримоніалізм", які впливають на зовнішню політику. Концепція "політичних циклів" допомагає розуміти зміни в ідеологічних течіях, як-от "лівий поворот" та подальша поляризація [47; 77].

Для аналізу взаємодії із зовнішніми акторами використовуються концепції "стратегічного партнерства", "триангуляційної дипломатії", "диверсифікації зовнішніх зв'язків". Концепція "безпекової спільноти" описує відносно мирні відносини між державами регіону, хоча існують нові

транснаціональні загрози [98]. "Багатостороння дипломатія" є важливою для координації зовнішньої політики [102].

Поняття "глобалізація" та "антиглобалізм" важливі для розуміння впливу світових процесів на регіон та реакції на них [44]. Категорія "гібридні режими" використовується для характеристики політичних систем, що поєднують демократичні та авторитарні елементи.

В економічному контексті важливі категорії "відкритий регіоналізм", "розвиток, орієнтований на експорт", "імпортозаміщення" [102]. Концепція "Південь-Південь співробітництва" відображає зростаючу взаємодію між країнами, що розвиваються. "Атлантизм" та "тихоокеанський вектор" характеризують зовнішньополітичні орієнтації.

Категорія "цивілізаційної ідентичності" відображає унікальне поєднання культурних елементів у Латинській Америці. Поняття "нерівність" та "соціальна інклюзія" є важливими для розуміння соціально-політичних процесів [126]. Концепція "дворівневої гри" допомагає аналізувати взаємодію внутрішньої та зовнішньої політики.

Категорія "асиметрія сили" важлива для аналізу міжнародних відносин у регіоні. "Стратегічна культура" характеризує історично сформовані уявлення про роль держави [30]. Концепція "парадоксу автономії" описує ситуацію, коли прагнення до незалежності може призвести до нової залежності [98]. "Багаторівневе управління" допомагає аналізувати взаємодію різних рівнів влади [50].

Латинська Америка має особливе розуміння "суверенітету", що історично підкреслює невторчання [113]. Концепція "м'якої сили" використовується для аналізу впливу держав через культуру та цінності [133].

Концепція "постколоніальності" відображає тривалий вплив колоніального минулого [50]. "Блокова політика" описує формування коаліцій держав. "Доктрина Монро" мала значний вплив на регіон, а концепція "заднього двору" відображає сприйняття Латинської Америки як зони впливу

США. "Боліваризм" є політичною ідеологією, що наголошує на єдності та автономії [70].

Концепція "демократичного миру" розглядає зв'язок між демократією та відсутністю конфліктів. "Нетрадиційні загрози безпеці" включають організовану злочинність та інші транснаціональні проблеми [86]. "Транснаціоналізм" описує зростання транскордонних зв'язків. Концепція "середньої сили" характеризує міжнародний статус деяких країн регіону [93]. "Прагматизм" є важливим аспектом зовнішньої політики [123]. "Режим вирішення спорів" регулює врегулювання конфліктів [87]. "Регіональні виробничі ланцюги" важливі для економічної інтеграції [152]. "Демократичні клаузули" спрямовані на захист демократичних принципів. "Перехресний регіоналізм" описує участь держав у кількох організаціях [149]. "Політична поляризація" впливає на регіональну співпрацю. "Юридізм" підкреслює важливість правових норм. Концепція "світ-система" розглядає місце Латинської Америки у світовій ієрархії [77].

Таким чином, було досліджено складний комплекс взаємопов'язаних понять, що є необхідним інструментарієм для всебічного та глибокого аналізу національних та політичних аспектів у сучасній Латинській Америці. Цей категоріальний апарат дозволяє врахувати як глобальні тенденції (глобалізація, багатополлярність, нетрадиційні загрози), так і унікальні регіональні особливості, що формують її політичний ландшафт.

1.2 Історичні етапи формування Латинської Америки як міжнародно-політичного регіону

Формування Латинської Америки як міжнародно-політичного регіону становить довгий і складний історичний процес, який охоплює декілька століть і відображає взаємодію культур, політичних систем, економічних моделей та геополітичних інтересів. Цей регіон, що простягається від кордону Мексики зі США на півночі до мису Горн на півдні, пройшов шлях

від доколумбових цивілізацій через колоніальний період до становлення незалежних держав і сучасної регіональної інтеграції (додаток В).

Доколумбовий період (до 1492 р.) характеризувався існуванням на території сучасної Латинської Америки розвинених цивілізацій, які сформували власні політичні, економічні та культурні системи.

Серед найвідоміших були імперія інків, яка охоплювала території сучасних Перу, Болівії, Еквадору, частини Чилі, Аргентини та Колумбії; імперія ацтеків у Центральній Мексиці; цивілізація майя на території сучасних Мексики, Гватемали, Белізу, Сальвадору та Гондурасу [29]. Ці цивілізації розвинули складні системи управління, релігійні практики, архітектуру, астрономію, математику та мистецтво. Хоча вони не створили єдиного регіонального політичного простору, їхня спадщина залишається фундаментальною частиною латиноамериканської ідентичності та історичної свідомості. Торгові шляхи та культурні обміни між різними народами встановили ранні регіональні зв'язки, які, однак, були радикально трансформовані європейським вторгненням.

Період європейської колонізації (1492 – 1820-ті рр.) розпочався з прибуттям Христофора Колумба до Карибського басейну в 1492 році, що ознаменувало початок епохи, яка докорінно змінила політичну карту та соціально-економічну структуру регіону (додаток Г).

Іспанія та Португалія стали головними колоніальними державами, що поділили між собою більшу частину регіону згідно з Тордесільяським договором 1494 року. Це був перший міжнародний договір, що визначив геополітичний устрій Латинської Америки. Португалія отримала контроль над територією сучасної Бразилії, тоді як Іспанія встановила владу над рештою континенту. Пізніше до колоніального розподілу долучилися Франція, Велика Британія та Нідерланди, захопивши території в Карибському басейні та на північно-східному узбережжі Південної Америки. Колоніальні держави запровадили централізовані адміністративні системи. Іспанська

Америка була поділена на чотири великі віце-королівства: Нова Іспанія (сучасна Мексика, Центральна Америка, південні штати США), Нова Гранада (Колумбія, Венесуела, Еквадор, Панама), Перу (Перу, Болівія, частини Чилі) та Ріо-де-ла-Плата (Аргентина, Уругвай, Парагвай, Болівія). Португальська Бразилія управлялась як єдина колонія. Ця адміністративна структура заклала основи для майбутніх кордонів незалежних держав регіону [29].

Колоніальний період характеризувався жорсткою економічною експлуатацією, примусовою працею корінного населення та рабством африканців, привезених на плантації та в шахти. Економіка була організована за принципом меркантилізму, де колонії постачали сировину (золото, срібло, цукор, каву, бавовну) метрополіям, які, в свою чергу, продавали колоніям промислові товари. Ця модель вплинула на подальший розвиток регіону, закріпивши його периферійне становище в глобальній економіці [29].

Паралельно з економічною експлуатацією відбувалися процеси культурного синтезу. Іспанська та португальська мови, католицизм і європейські правові та адміністративні системи були нав'язані місцевому населенню.

Але одночасно відбувалося змішування європейських, індіанських і африканських культурних елементів, що призвело до формування унікальної латиноамериканської культурної ідентичності. Цей синтез став основою для майбутньої регіональної спільності.

На початку XIX століття розпочався період війн за незалежність (1810 – 1830 рр.), спричинений послабленням метрополій внаслідок наполеонівських війн у Європі, поширенням ідей Просвітництва та Французької революції серед освічених еліт колоній, а також економічними обмеженнями, накладеними на колонії метрополіями. Симон Болівар, Хосе де Сан-Мартін, Бернардо О'Хігінс, Мігель Ідальго та інші лідери очолили визвольні рухи, які призвели до здобуття незалежності більшістю іспанських колоній. Бразилія здобула незалежність від Португалії в 1822 році через менш

насильницький процес, зберігши монархічну форму правління [29].

Важливо відзначити, що лідери визвольних рухів мали візію об'єднаної Латинської Америки. Зокрема, Симон Болівар, визволитель Венесуели, Колумбії, Еквадору, Перу та Болівії, мріяв про створення конфедерації латиноамериканських республік. Його ідеали були частково реалізовані у створенні Великої Колумбії (1819–1831), яка об'єднувала території сучасних Колумбії, Венесуели, Еквадору та Панами. Проте внутрішні протиріччя та регіональні відмінності призвели до розпаду цього об'єднання. Аналогічно, Об'єднані провінції Центральної Америки (1823–1841) також розпалися на окремі держави [23].

Період становлення незалежних держав (1830 – 1880 рр.) характеризувався політичною нестабільністю, громадянськими війнами та територіальними конфліктами. Більшість новостворених республік страждала від боротьби між ліберальними та консервативними фракціями, що призводило до частих переворотів і встановлення диктатур. Територіальні суперечки, успадковані від нечітко визначених колоніальних кордонів, призвели до міждержавних конфліктів, найбільшим з яких була Війна Потрійного Альянсу (1864–1870), в якій Аргентина, Бразилія та Уругвай воювали проти Парагваю, а також Тихоокеанська війна (1879 – 1884) між Чилі, Перу та Болівією [23].

Незважаючи на політичні та територіальні конфлікти, в цей період почало формуватися почуття латиноамериканської спільності, засноване на спільній історії, мові, релігії та протистоянні зовнішнім загрозам (додаток Д).

Інтелектуальні еліти розвивали ідеї латиноамериканізму як самобутньої культурної та політичної ідентичності, відмінної як від європейської, так і від північноамериканської. Кубинський поет і революціонер Хосе Марті та аргентинський письменник і політик Домінго Фаустіно Сарм'єнто були серед тих, хто артикулював ці ідеї [29; 34].

Період інтеграції в світову економіку (1880 – 1930 рр.) характеризувався

економічним зростанням, зумовленим експортом сільськогосподарської та мінеральної сировини до індустріалізованих країн Європи та США. Цей модель експортно-орієнтованого розвитку зміцнила залежність регіону від зовнішніх ринків і закріпила його роль як постачальника сировини в міжнародному поділі праці. Водночас, іноземний капітал (переважно британський і американський) активно інвестував у розвиток інфраструктури, особливо залізниць і портів, а також у видобувну промисловість, що посилювало економічну залежність регіону [29; 32].

У цей період США почали відігравати домінуючу роль у регіоні, замінивши європейські держави як головну зовнішню силу. Доктрина Монро, сформульована ще в 1823 році як захист американських континентів від європейської колонізації, трансформувалася в політику «великого кийка» та «дипломатії долара», що виправдовували військові інтервенції та економічний контроль США над країнами Карибського басейну та Центральної Америки. США здійснили численні військові інтервенції в Домініканську Республіку, Гаїті, Нікарагуа та Мексику, а також побудували Панамський канал (1904 – 1914) після підтримки відокремлення Панами від Колумбії в 1903 році [40].

У відповідь на зростаючий вплив США, у Латинській Америці посилювалися антиімперіалістичні настрої та рухи. Мексиканська революція (1910–1920) була частково реакцією на американське економічне проникнення. У цей же час посилювалися інтелектуальні течії, що підкреслювали культурну самобутність регіону, як-от "аріелізм", натхненний есе уругвайського письменника Хосе Енріке Родо "Аріель" (1900), яке протиставляло духовну латиноамериканську цивілізацію матеріалістичній англосаксонській [29].

Період економічного націоналізму та імпортозаміщувальної індустріалізації (1930–1980 рр.) розпочався після Великої депресії 1929 року, яка продемонструвала вразливість експортно-орієнтованих економік

Латинської Америки до зовнішніх шоків. У відповідь, багато країн регіону прийняли стратегію імпортозаміщувальної індустріалізації, спрямованої на розвиток власної промисловості для зменшення залежності від імпорту. Ця політика характеризувалася високими тарифами на імпорт, державними інвестиціями в промисловість, створенням державних підприємств і субсидіями для місцевих виробників [29; 32].

Економічний націоналізм знайшов своє вираження також у націоналізації ключових галузей, особливо видобутку нафти та мінералів, які раніше контролювалися іноземним капіталом. Прикладами є націоналізація нафтової промисловості в Мексиці в 1938 році і в Болівії в 1952 році, а також мідної промисловості в Чилі в 1971 році [32].

У політичній сфері цей період характеризувався зростанням популізму, представленого такими лідерами, як Хуан Перон в Аргентині, Жетуліу Варгас у Бразилії та Віктор Пас Естенсоро в Болівії. Ці лідери мобілізували широкі маси населення, особливо робітничий клас, і впроваджували політику перерозподілу доходів і соціальних гарантій, часто поєднуючи її з націоналістичною риторикою [29].

Холодна війна мала глибокий вплив на регіон. США, побоюючись поширення комунізму після Кубинської революції 1959 року, підтримували антикомуністичні диктатури і в деяких випадках активно сприяли поваленню демократично обраних лівих урядів, як-от у Гватемалі (1954), Бразилії (1964) та Чилі (1973). Радянський Союз, зі свого боку, підтримував Кубу та інші ліві сили в регіоні [40; 41].

У відповідь на політичну та економічну інтервенцію США, в Латинській Америці посилювалися рухи за регіональну співпрацю та інтеграцію. У 1960 році була створена Латиноамериканська асоціація вільної торгівлі (LAFTA), яка пізніше була перетворена на Латиноамериканську асоціацію інтеграції (ALADI) [6]. У 1969 році Болівія, Колумбія, Еквадор, Перу та Чилі створили Андський пакт (пізніше Андське співтовариство),

спрямований на економічну інтеграцію. Центральньоамериканський спільний ринок (CASM) був заснований у 1960 році для сприяння економічній інтеграції в Центральній Америці [25].

В 1948 році була створена Організація американських держав (ОАД) як регіональна міжурядова організація, покликана сприяти співпраці та вирішенню конфліктів у Західній півкулі [1]. Хоча ОАД включала США, що викликало скептицизм серед деяких латиноамериканських країн щодо її незалежності, вона стала важливим форумом для регіональної дипломатії.

Період неоліберальних реформ та демократизації (1980 – 2000 рр.) розпочався з боргової кризи 1980-х років, коли багато латиноамериканських країн виявилися неспроможними обслуговувати свої зовнішні борги [2]. Під тиском Міжнародного валютного фонду та Світового банку, вони впровадили програми структурної перебудови, які включали приватизацію державних підприємств, лібералізацію торгівлі та інвестицій, скорочення державних витрат і дерегуляцію ринків [7]. Ця політика, відома як "Вашингтонський консенсус", призвела до значних економічних і соціальних змін, включаючи зростання нерівності та бідності в багатьох країнах.

Паралельно з економічними реформами відбувався процес демократизації. Військові диктатури, які правили в багатьох країнах регіону в 1960 – 1970-х роках, поступилися місцем демократичним урядам [14]. Цей "третій демократичний перехід" (після коротких періодів демократії в 1920-х і 1950-х роках) виявився більш стійким, хоча якість демократичних інститутів і дотримання прав людини залишалося проблемою в багатьох країнах [17].

Регіональна інтеграція отримала новий імпульс. У 1991 році був створений МЕРКОСУР (Спільний ринок півдня) за участю Аргентини, Бразилії, Парагваю та Уругваю, який став найбільшим торговельним блоком у регіоні. У 1994 році була підписана Північноамериканська угода про вільну торгівлю (NAFTA), яка включила Мексику до зони вільної торгівлі з США та Канадою, хоча це викликало занепокоєння щодо подальшої економічної

залежності від північного сусіда [111].

Період "Лівого повороту" та посилення регіональної автономії (2000 – 2015 рр.) характеризувався приходом до влади в багатьох країнах регіону лівих і лівоцентристських урядів як реакції на негативні соціальні наслідки неоліберальних реформ. Ця тенденція розпочалася з обрання Уго Чавеса президентом Венесуели в 1998 році і продовжилася з приходом до влади Луїса Інасіу Лула да Сілви в Бразилії, Нестора Кіршнера в Аргентині, Ево Моралеса в Болівії, Рафаеля Корреа в Еквадорі, Мануеля Селайї в Гондурасі, Фернандо Луго в Парагваї та Хосе Мухіки в Уругваї [24; 37].

Ці уряди проводили політику, спрямовану на зменшення соціальної нерівності, розширення прав корінних народів, посилення державного регулювання економіки та обмеження впливу іноземних корпорацій, особливо в стратегічних секторах, як-от видобуток нафти, газу та мінералів. Вони також прагнули до більшої автономії від США в зовнішній політиці та посилення регіональної інтеграції [32].

У 2004 році з ініціативи Венесуели та Куби був створений ALBA (Боліваріанський альянс для народів нашої Америки) як альтернатива запропонованій США Зоні вільної торгівлі Америк (ФТАА), яка не була реалізована через опозицію з боку латиноамериканських країн. У 2008 році була заснована УНАСУР (Союз південноамериканських націй), який об'єднав усі дванадцять незалежних держав Південної Америки для політичної координації та економічної інтеграції [25]. У 2010 році була створена СЕЛАК (Співтовариство латиноамериканських і карибських держав), яка об'єднала всі держави Американського континенту, крім США та Канади, як альтернатива ОАД [33].

Підйом Китаю як глобальної економічної потужності мав значний вплив на регіон. Китайські інвестиції та торгівля, особливо попит на сировину, сприяли економічному зростанню багатьох латиноамериканських країн у цей період. Це також дозволило їм диверсифікувати свої

зовнішньоекономічні зв'язки і зменшити залежність від США [10].

Період політичної поляризації та економічних викликів (2015 – теперішній час) характеризується економічним уповільненням, пов'язаним із закінченням сировинного буму, що призвело до політичної нестабільності та поляризації в багатьох країнах регіону. "Лівий поворот" втратив свій імпульс, і в деяких країнах до влади прийшли праві та правоцентристські уряди, як-от в Аргентині (Маурісіо Макрі), Бразилії (Жаїр Болсонару) та Чилі (Себастьян Піньєра) [14].

Венесуела, яка під керівництвом Уго Чавеса і його наступника Ніколаса Мадуро була лідером "Лівого повороту", зіткнулася з глибокою економічною та політичною кризою, що призвело до масової міграції та регіональної нестабільності [3]. Інші країни, такі як Болівія, Нікарагуа та Куба, продовжували дотримуватися лівого курсу, тоді як Мексика з обранням президентом Андреса Мануеля Лопеса Обрадора в 2018 році приєдналася до цього табору [14].

Регіональні інтеграційні процеси зазнали відступу. УНАСУР і АЛБА втратили значення через політичні розбіжності між їхніми членами. МЕРКОСУР пережив кризу після призупинення членства Венесуели в 2016 році [25]. Натомість, у 2011 році Чилі, Колумбія, Мексика та Перу створили Тихоокеанський альянс як новий формат економічної інтеграції, орієнтований на вільну торгівлю та відкритість для глобальних ринків [9].

Адміністрація Дональда Трампа у США повернулася до більш конфронтаційної політики щодо Латинської Америки, особливо стосовно питань міграції та торгівлі. Це включало жорсткі антиімміграційні заходи, перегляд НАФТА (перейменованої на USMCA) і посилення санкцій проти Венесуели та Куби. З приходом до влади в США адміністрації Джо Байдена очікувалося покращення відносин, проте проблеми міграції, боротьби з наркотрафіком і економічної співпраці залишалися складними питаннями двосторонніх відносин [41].

Пандемія COVID-19, яка розпочалася в 2020 році, мала руйнівний вплив на регіон, поглибивши економічну кризу та загостривши соціальні проблеми. Латинська Америка стала одним із епіцентрів пандемії, з високою кількістю випадків і смертей, а також значним економічним спадом [2]. Це призвело до зростання бідності, нерівності та соціальної напруженості.

Серед сучасних викликів, з якими стикається регіон, є:

1. Економічна нерівність, яка залишається однією з найвищих у світі;
2. Організована злочинність, особливо пов'язана з наркотрафіком;
3. Корупція та слабкість демократичних інститутів;
4. Міграційні кризи, спричинені економічними проблемами та політичною нестабільністю;
5. Екологічні проблеми, включаючи вирубку лісів Амазонії та вразливість до змін клімату;
6. Геополітична конкуренція між США, Китаєм та іншими глобальними гравцями за вплив у регіоні [2; 3; 15; 33].

Незважаючи на ці виклики, Латинська Америка продовжує розвиватися як важливий міжнародно-політичний регіон з власною ідентичністю, інтересами та голосом на глобальній арені. Регіон відіграє значну роль у глобальних питаннях, таких як зміна клімату, сталий розвиток, боротьба з бідністю та нерівністю, а також у реформуванні міжнародних інституцій для більш справедливого представництва країн, що розвиваються.

Розвиток Латинської Америки як міжнародно-політичного регіону продовжується, і його майбутнє залежатиме від здатності країн регіону подолати внутрішні виклики, зміцнити демократичні інститути, досягти стійкого економічного розвитку та поглибити регіональну інтеграцію, одночасно знаходячи своє місце в мінливому глобальному порядку.

Отже, формування Латинської Америки як міжнародно-політичного регіону було поетапним процесом, позначеним спільним історичним досвідом, боротьбою за самовизначення, періодами фрагментації та

зростаючим прагненням до регіональної інтеграції та автономії в сучасному світі. Розуміння цих етапів є ключовим для аналізу сучасних політичних та економічних процесів у регіоні.

1.2 Соціально-економічні та політичні особливості країн
Латинської Америки

Соціально-економічний та політичний ландшафт Латинської Америки є результатом складної взаємодії історичних, культурних та структурних факторів, що формувалися протягом століть і продовжують визначати сучасний вигляд регіону [61].

Однією з найбільш помітних рис латиноамериканських суспільств є глибока соціальна нерівність, що бере свій початок з колоніального періоду, коли була встановлена жорстка расова та класова ієрархія (таблиця 1.7).

Таблиця 1.7

Загальні характеристики країн Латинської Америки

Країна	Населення (млн осіб) (2024)	Столиця	Офіційна мова	Основні проблеми
Бразилія	216	Бразилія	Португальська	Нерівність, корупція, злочинність
Мексика	132	Мехіко	Іспанська	Наркокартелі, корупція, нерівність
Колумбія	52	Богота	Іспанська	Постконфліктне врегулювання, наркотрафік
Аргентина	46	Буенос-А йрес	Іспанська	Інфляція, зовнішній борг
Перу	34	Ліма	Іспанська	Політична нестабільність, корупція
Венесуела	29	Каракас	Іспанська	Економічна криза, міграція, санкції
Чилі	19	Сантьяго	Іспанська	Нерівність, конституційна реформа

Еквадор	18	Кіто	Іспанська	Залежність від нафти, корупція
Гватемала	18	Гватемала	Іспанська	бідність, всепроникна корупція, насильство, міграція, хронічне недоїдання дітей, політична нестабільність
Куба	11	Гавана	Іспанська	Економічні санкції США, дефіцит

Створено авторкою за матеріалами: [2; 10].

Колоніальна система розподілу землі та багатств призвела до концентрації економічних ресурсів у руках невеликої еліти європейського походження, тоді як корінне населення, афро-латиноамериканці та метиси були маргіналізовані. Ця історична нерівність збереглася й після здобуття незалежності та індустріалізації, про що свідчать високі показники коефіцієнта Джині. Незважаючи на прогрес у боротьбі з бідністю на початку XXI століття, економічні кризи та пандемія COVID-19 нівелювали ці досягнення, відкинувши мільйони людей у крайню бідність.

Економічна структура більшості країн Латинської Америки залишається значною мірою залежною від експорту сировини, що робить регіон вразливим до коливань світових цін та глобальних економічних циклів. Попри спроби диверсифікації економіки, більшість країн не змогла створити стійкі та конкурентоспроможні промислові сектори (табл. 1.9). Низька продуктивність, недостатній розвиток людського капіталу та слабкість інституцій залишаються перешкодами для економічного зростання [63].

Значний неформальний сектор, де працює значна частина населення без соціального захисту, також посилює соціальну нерівність та обмежує інклюзивне зростання (додаток Е) [139].

Політичний ландшафт Латинської Америки характеризується чергуванням авторитаризму та демократії, лівих та правих ідеологій, популізму та технократії.

Хоча більшість країн формально є демократичними, якість та

стабільність їхніх інститутів різняться. Багато з них є "дефектними демократіями" зі слабким верховенством права та обмеженими свободами. Популізм, як лівого, так і правого спрямування, часто є реакцією на неспроможність традиційних еліт вирішувати соціально-економічні проблеми, але може призводити до інституційної ерозії та поляризації (додаток Ж). Хронічна політична нестабільність, часті конституційні кризи та ендемічна корупція залишаються серйозними проблемами. Організована злочинність та насильство також є значними викликами, що підривають державну владу та спричиняють високий рівень смертності [51].

Роль військових залишається важливою в політичному житті багатьох країн, особливо в періоди криз [70]. У деяких країнах військові все частіше залучаються до внутрішніх безпекових операцій [116].

Таблиця 1.9

Економічний та людський розвиток країн Латинської Америки

Країна	ВВП на душу населення, \$ (2023)	Індекс людського розвитку (2022)	Економічна модель
Аргентина	13,952	0.842	Циклічні зміни економічної політики
Болівія	3,415	0.692	Соціалістична з ресурсним націоналізмом
Бразилія	8,917	0.754	Змішана економіка
Венесуела	3,843	0.711	Соціалістична з елементами державного капіталізму
Колумбія	6,104	0.752	Неоліберальна
Мексика	10,514	0.758	Неоліберальна з елементами державного втручання
Чилі	16,503	0.855	Неоліберальна з елементами соціальної політики
Перу	7,128	0.762	Неоліберальна
Уругвай	17,313	0.809	Неоліберальна з соціальними програмами

Еквадор	6,345	0.740	Неоліберальна з соціальними програмами
---------	-------	-------	--

Розроблено авторкою за матеріалами: [2; 10; 32].

Соціокультурна мозаїка Латинської Америки є складною сумішшю європейських, корінних американських та африканських елементів [78]. Расові та етнічні ідентичності тісно пов'язані з соціально-економічним статусом, але спостерігається підйом рухів за права корінних народів та етнічних меншин. Релігійний ландшафт також змінюється зі зростанням євангельського протестантизму, що має політичні наслідки.

Латиноамериканські економіки стикаються з викликами глобалізації та технологічних змін, значною мірою пропустивши можливості глобальних виробничих ланцюгів, але водночас розвиваючи власні технологічні центри та стартапи (додаток І). Екологічні виклики, такі як вирубка лісів та забруднення, набувають все більшого значення. Міграція є ще одним важливим аспектом соціально-економічної динаміки, з історією імміграції, що змінилася значною еміграцією та внутрішньорегіональними потоками, а грошові перекази від мігрантів стали важливим джерелом доходу для багатьох країн. Інтеграція до світової економіки залишається складним процесом [91].

Стратегії розвитку коливалися між різними парадигмами – від імпортозаміщувальної індустріалізації, що домінувала з 1940-х до 1970-х років, до неоліберальних реформ Вашингтонського консенсусу в 1980–1990-х роках, і до різноманітніших підходів у ХХІ столітті.

Досвід цих різних стратегій був неоднозначним, з періодами швидкого зростання, що чергувалися з важкими економічними кризами. Зокрема, боргова криза 1980-х років, відома як "втрачене десятиліття", мала тривалий вплив на соціально-економічний розвиток регіону (табл. 1.11).

На додаток до проблеми сировинної залежності, латиноамериканські економіки стикаються з викликом "передчасної деіндустріалізації" – явищем, коли країни починають втрачати промислові робочі місця на значно нижчому

рівні розвитку, ніж це спостерігалось в розвинених економіках [63]. Це особливо турбує, оскільки сфера послуг, яка розширюється на заміну промисловості, часто не забезпечує такої ж продуктивності та якості робочих місць, що ускладнює соціальну мобільність.

Попри ці численні виклики, Латинська Америка демонструє значну соціальну та культурну стійкість. Регіон має динамічне громадянське суспільство з потужними соціальними рухами, від феміністичних організацій до екологічних активістів та рухів за права корінних народів [60]. Ці рухи часто були рушіями важливих соціальних і політичних змін. Крім того, латиноамериканська культура, від літератури до музики та візуальних мистецтв, продовжує робити вагомий внесок у світову культурну спадщину, відображаючи як багаті традиції регіону, так і його сучасні протиріччя [61].

Таблиця 1.11

Експортні та імпорتنі товари Латинської Америки

Країна	Основні експортні товари	Основні імпорتنі товари
Латинська Америка (загалом)	Сира нафта, руди металів (мідь, залізо), сільськогосподарська продукція (соя, кава, фрукти), промислові товари (автомобілі, хімікати)	Промислові товари (машини та обладнання), хімікати, паливо, споживчі товари
Бразилія	Соя, залізна руда, сира нафта, цукор, кава, м'ясо	Машини та обладнання, хімікати, електронні товари, паливо
Мексика	Нафта та нафтопродукти, автомобілі та автозапчастини, електроніка, сільськогосподарська продукція	Електронні компоненти, машини та обладнання, автомобільні запчастини, хімікати, споживчі товари
Аргентина	Соя та продукти її переробки, нафта та газ, кукурудза, яловичина, автомобілі	Машини та обладнання, хімікати, метали, транспортні засоби

Колумбія	Нафта та нафтопродукти, кава, вугілля, квіти	Машини та обладнання, хімікати, транспортні засоби, промислові товари
Чилі	Мідь, фрукти, риба, целюлоза, хімікати	Машини та обладнання, хімікати, паливо, автомобілі

Розроблено авторкою за матеріалами: [79; 91]

Регіональна інтеграція залишається важливою, але складною метою для латиноамериканських країн [67]. Такі ініціативи, як Mercosur (Південний спільний ринок), UNASUR (Союз південноамериканських націй), та CELAC (Співтовариство країн Латинської Америки та Карибського басейну) [89], демонструють прагнення до більшої економічної та політичної співпраці, але їхня ефективність часто обмежується через різні національні інтереси та ідеологічні розбіжності [99].

Останніми роками спостерігається зростання впливу Китаю в регіоні, який став основним торговим партнером для декількох латиноамериканських країн, потіснивши традиційний вплив Сполучених Штатів [53]. Ця зміна геополітичної динаміки створює як нові можливості, так і нові форми залежності, що вимагає від латиноамериканських країн складної дипломатичної балансування.

Підсумовуючи, соціально-економічні та політичні особливості Латинської Америки відображають складну взаємодію глибоких історичних спадщин, структурних викликів, глобальних впливів та місцевих інновацій. Регіон стикається з хронічними проблемами нерівності, нестабільності та залежності, але водночас демонструє значну здатність до адаптації, творчості та стійкості перед лицем цих викликів. Розуміння цієї багатовимірної картини є критично важливим для осмислення сучасної Латинської Америки та її місця у світі, що швидко змінюється [62].

Соціокультурний ландшафт Латинської Америки є мозаїкою європейських, корінних та африканських впливів, де расові та етнічні ідентичності тісно переплітаються з соціально-економічним статусом.

Релігійні трансформації та зростання впливу нових соціальних рухів також відіграють важливу роль. Регіон також стикається з викликами глобалізації, технологічних змін, екологічних проблем та міграції.

Загалом, соціально-економічні та політичні особливості країн Латинської Америки відображають складну взаємодію історичної спадщини, структурних обмежень та внутрішньої динаміки, що визначають унікальний шлях розвитку регіону. Розуміння цих особливостей є необхідним для аналізу сучасних викликів та перспектив країн Латинської Америки на міжнародній арені.

РОЗДІЛ 2. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ І ДЖЕРЕЛЬНА БАЗА ДОСЛІДЖЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОГО ТА ПОЛІТИЧНОГО АСПЕКТУ Ї В СУЧАСНІЙ ЛАТИНСЬКІЙ АМЕРИЦІ

2.1 Регіональні організації: роль та вплив

У сучасному міжнародному політичному порядку регіональні організації набули значної ваги, ставши важливими платформами для країн, що прагнуть посилити свій колективний голос та вирішувати спільні проблеми. Латинська Америка, з її багатою історією та різноманітністю націй, є показовим прикладом для розуміння складнощів та потенціалу регіональної інтеграції. Історичне тло зусиль з інтеграції в регіоні сягає прагнень Сімона Болівара щодо об'єднаної Латинської Америки та різноманітних спроб економічного й політичного співробітництва протягом XX століття [141]. Перша пропозиція щодо створення ліги американських республік зі спільною військовою та оборонною угодою була висунута ще в ранній період незалежності. Сьогодні низка регіональних організацій відіграє ключову роль у формуванні місця Латинської Америки в сучасних міжнародних політичних процесах [118].

Серед них Тихоокеанський альянс, Меркосур, Система центральноамериканської інтеграції (SICA), Карибська співтовариство (CARICOM), Організація американських держав (OAS), Співтовариство латиноамериканських і карибських держав (CELAC), Союз південноамериканських націй (UNASUR), Боліваріанський альянс для народів нашої Америки – Торговельна угода народів (ALBA-TCP) та Андське співтовариство [25].

Тихоокеанський альянс, започаткований у 2011 році та офіційно оформлений у 2012 році, виник із прагнення його членів до більш орієнтованого на зовнішню торгівлю підходу до розвитку економіки [25]. Ці

країни, які часто називають «тихоокеанськими пумами», поділяють відданість принципам вільної торгівлі та ринкової економіки. Основними цілями альянсу є досягнення вільного пересування товарів, послуг, капіталу та людей між державами-членами; сприяння більшому економічному зростанню, розвитку та конкурентоздатності; а також створення платформи для посилення економічної та торговельної інтеграції з динамічним Азійсько-Тихоокеанським регіоном [12].

Альянс функціонує через щорічні Саміти лідерів, де визначаються ключові рішення та стратегічні напрямки. Рада міністрів, до складу якої входять міністри закордонних справ та міністри торгівлі держав-членів, проводить чергові засідання щорічно та позачергові за потреби. Група високого рівня (GAN) контролює діяльність різних технічних робочих груп, зосереджених на конкретних сферах, таких як торговельна інтеграція, послуги та капітал, регуляторна узгодженість та інституційні питання. Важливо відзначити, що Тихоокеанський альянс обрав гнучку інституційну структуру без постійного секретаріату, а тимчасове головування щорічно змінюється між державами-членами [9].

Альянс викликав значний міжнародний інтерес, залучивши велику кількість держав-спостерігачів з усього світу, включаючи великі економіки Азії, Північної Америки та Європи. Він також активно прагне до тісніших зв'язків з іншими країнами шляхом запровадження статусу асоційованого члена, ведучи переговори з такими країнами, як Австралія, Канада, Нова Зеландія та Сінгапур.

Меркосур, також відомий як Південний спільний ринок, був заснований у 1991 році згідно з Асунсьйонським договором, що стало значним кроком на шляху поглиблення економічної інтеграції в Південному Конусі Латинської Америки. Його витоки сягають попередніх зусиль, таких як Латиноамериканська асоціація вільної торгівлі (LAFTA) та Латиноамериканська асоціація інтеграції (ALADI). Основними цілями

Меркосур є створення спільного ринку з вільним внутрішнім обігом товарів, послуг та факторів виробництва; прийняття спільної торгової політики щодо третіх країн через спільний зовнішній тариф; а також координація макроекономічної та секторальної політики між державами-членами. Кінцевою метою є сприяння економічному розвитку та конкурентоздатності його членів на світовому ринку [108–111].

Інституційна структура Меркосур включає кілька ключових органів прийняття рішень. Рада спільного ринку (СМС) є найвищим органом, відповідальним за політичний курс процесу інтеграції. Група спільного ринку (GMC) є виконавчим органом, що впроваджує політику та рішення СМС. Торговельна комісія Меркосур (ССМ) є технічним органом, що забезпечує застосування торгових правил та може вирішувати торговельні спори. Іншими важливими інституціями є Спільна парламентська комісія (PARLASUR), яка представляє народи Меркосур, та Економічно-соціальний консультативний форум. Меркосур має Адміністративний секретаріат зі штаб-квартирою в Монтевідео, Уругвай. Хоча членство Венесуели наразі призупинено, Болівія перебуває в процесі ратифікації для отримання статусу повноправного члена. Меркосур також має кілька асоційованих членів з Південної Америки та статус спостерігача для Мексики [108–111].

Система центральноамериканської інтеграції (SICA) була офіційно створена в 1991 році, спираючись на попередні зусилля з регіонального співробітництва в Центральній Америці. Тегусігальпський протокол до Статуту Організації центральноамериканських держав (ODECA) ознаменував її офіційне створення. Фундаментальною метою SICA є реалізація інтеграції Центральної Америки як регіону миру, свободи, демократії та розвитку, що розглядається як гармонійне та неподільне ціле. Її конкретні цілі включають консолідацію демократії та зміцнення її інститутів, встановлення нової моделі регіональної безпеки та сприяння широкому режиму свободи в регіоні. Економічна інтеграція також є ключовою метою, зусилля зосереджені

на створенні спільного ринку [1].

Інституційна структура SICA включає Нараду президентів як найвищий орган, що забезпечує загальне політичне керівництво. Рада міністрів відповідає за впровадження політики та рішень. Виконавчий комітет сприяє виконанню порядку денного SICA. SG-SICA (Генеральний секретар) виконує функції головного адміністративного працівника. Іншими визнаними органами є Нарада віце-президентів, Центральноамериканський парламент (PARLACEN), Центральноамериканський суд (CACJ), який відіграє вирішальну роль у врегулюванні спорів, та Консультативний комітет. Австралія отримала статус спостерігача у 2011 році, що свідчить про міжнародний інтерес до процесу центральноамериканської інтеграції.

Карибське співтовариство (CARICOM) є головною регіональною організацією в Карибському басейні, заснованою в 1973 році згідно з Чагуарамаським договором, спираючись на попередні зусилля з інтеграції, такі як Федерація Вест-Індії та Карибська асоціація вільної торгівлі (CARIFTA). Основною метою CARICOM є сприяння економічній інтеграції та співробітництву між його членами, забезпечення справедливих розподілу вигод від інтеграції та координація зовнішньої політики. Його ширші цілі включають підвищення рівня життя та умов праці, досягнення повної зайнятості, прискорення економічного розвитку, розширення торговельних відносин з третіми країнами, підвищення міжнародної конкурентоздатності та сприяння функціональному співробітництву в різних сферах [23].

Організаційна структура CARICOM є багаторівневою. Конференція голов урядів є вищим органом, що визначає політичний курс. Рада Співтовариства міністрів є ще одним головним органом. Кілька рад міністрів відповідають за конкретні сфери, такі як торгівля та економічний розвиток (COTED), зовнішні та громадські відносини (COFCOR), людський та соціальний розвиток (COHSOD), фінанси та планування (COFAP) та національна безпека та правоохоронна діяльність (CONSLE). Секретаріат

CARICOM, що базується в Джорджтауні, Гаяна, виконує функції головного адміністративного органу. CARICOM також включає різні інституції та органи, що займаються конкретними функціями, включаючи Карибський банк розвитку (CDB), Карибську екзаменаційну раду (СХС) та Карибське агентство з надзвичайних ситуацій та управління катастрофами (CDEMA) [23].

Організація американських держав (ОАС) була заснована 30 квітня 1948 року з підписанням її Статуту в Боготі, Колумбія. Її коріння сягає Першої Міжнародної конференції американських держав у 1889–90-х роках, що відображає давню історію зусиль щодо сприяння співробітництву та вирішення спільних проблем між країнами Західної півкулі. Фундаментальними цілями ОАС, як зазначено в її Статуті, є досягнення порядку миру та справедливості, сприяння солідарності, зміцнення співробітництва та захист суверенітету, територіальної цілісності та незалежності її держав-членів. Ст. 2 Статуту далі визначає такі цілі, як зміцнення миру та безпеки, сприяння та консолідація представницької демократії, забезпечення мирного врегулювання спорів, спільні дії у випадку агресії, пошук вирішення політичних та економічних проблем, сприяння економічному, соціальному та культурному розвитку, викорінення крайньої бідності та досягнення ефективного обмеження звичайних озброєнь [1].

ОАС має складну інституційну структуру. Генеральна Асамблея є найвищим органом, що проводить чергові та спеціальні сесії для визначення політики та пріоритетів. Постійна Рада виконує функції підготовчого комітету Генеральної Асамблеї та здійснює постійний нагляд за роботою організації. Генеральний секретаріат, штаб-квартира якого знаходиться у Вашингтоні, округ Колумбія, є центральним адміністративним органом, очолюваним Генеральним секретарем [112]. Генеральний секретаріат включає різні секретаріати, зосереджені на конкретних сферах, таких як політичні питання, комплексний розвиток, багатовимірна безпека, адміністрація та

фінанси, юридичні питання та зовнішні зв'язки. OAS також включає спеціалізовані агентства та комісії, такі як Міжамериканська комісія з прав людини (IACHR) та Міжамериканська комісія з телекомунікацій (CITEL).

Співтовариство латиноамериканських і карибських держав (CELAC) було офіційно започатковано в 2011 році, представляючи собою новіший регіональний блок в Америці. Воно виникло в лютому 2010 року як наступник двох подібних регіональних об'єднань: Саміту Латинської Америки та Карибського басейну з питань інтеграції та розвитку (CALC) та Ріо-Групи. Основними цілями CELAC є сприяння регіональній єдності та співробітництву між усіма країнами Латинської Америки та Карибського басейну, зміцнення їхніх політичних, соціальних та культурних зв'язків, покращення якості життя їхніх народів, стимулювання економічного зростання та сприяння добробуту [89]. Ключовою метою для деяких його прихильників було зменшення впливу зовнішніх акторів, особливо Сполучених Штатів, у регіоні.

На відміну від багатьох інших регіональних організацій, CELAC не має постійної штаб-квартири чи постійного секретаріату. Замість цього, воно функціонує через щорічні Саміти глав держав та урядів, які приймає країна, що головує в CELAC на ротаційній основі протягом одного року. Країна, що головує, відіграє вирішальну роль у плануванні та головуванні на зустрічах, впровадженні рішень та представництві CELAC на міжнародному рівні [89]. Іншими ключовими органами є Нарада міністрів закордонних справ та Нарада національних координаторів, які відповідають за впровадження роботи, визначеної резолюціями CELAC. CELAC приймає рішення консенсусом своїх держав-членів [41].

Союз південноамериканських націй (UNASUR) був створений у 2008 році з метою посилення економічної, політичної та соціальної інтеграції між дванадцятьма незалежними країнами Південної Америки. Він виник як наступник Південноамериканського співтовариства націй і був

змодельований за зразком Європейського Союзу. Цілі UNASUR включали створення регіонального торговельного блоку, сприяння розвитку інфраструктури та зв'язку на континенті, посилення політичного співробітництва між його членами та зближення Атлантично-Південноконусного та Андсько-Тихоокеанського субрегіонів. Він також прагнув створити більш згуртований регіональний блок, здатний ефективно представляти себе на міжнародному рівні [25].

Організаційна структура UNASUR включала Раду глав держав та урядів як найвищий орган, а також тимчасового президента, який обіймав посаду на ротаційній основі протягом одного року. Іншими ключовими органами були Рада міністрів закордонних справ, Рада делегатів та Генеральний секретар. Важливим принципом функціонування було використання існуючих інституцій попередніх торговельних блоків замість створення нових на початковому етапі, щоб уникнути збільшення бюрократії. Хоча Установчий договір набув чинності у 2011 році, створивши UNASUR як юридичну особу з запланованою штаб-квартирою в Еквадорі, організація зіткнулася зі значними проблемами в останні роки, що призвело до призупинення або виходу кількох держав-членів [25].

Боліваріанський альянс для народів нашої Америки – Торговельна угода народів (ALBA-TCP) був заснований у 2004 році Кубою та Венесуелою під керівництвом Фіделя Кастро та Уго Чавеса [124]. Він виник як пряма альтернатива Ініціативі вільної торгівлі в Америці (FTAA), очолюваній США, і базується на принципах солідарності, взаємодоповнюваності та взаємної підтримки між його державами-членами. Основні цілі ALBA-TCP включають консолідацію регіонального простору для соціальної, культурної та економічної інтеграції, що віддає пріоритет соціальним правам та добробуту над суто ринковими підходами; сприяння економічній взаємодоповнюваності та співробітництву між країнами-учасницями; заохочення справедливої торгівлі та взаємної вигоди, в тому числі через використання віртуальної

валюти SUCRE для зменшення залежності від долара США; та загалом протидію сприйнятим гегемоністським цілям імперіалізму США в регіоні.

Організаційна структура ALBA-TCP включає різні ради та органи. Рада міністрів проводить засідання, присвячені економіці, сільському господарству, рибальству та торгівлі. Політична рада розглядає геополітичні питання та регіональні стратегії. Рада соціальних рухів має на меті сприяти безпосередній участі громадських організацій в ініціативах ALBA-TCP. Альянс підтримується Виконавчим секретаріатом [114]. ALBA-TCP також просуває конкретні ініціативи, такі як Петрокарібе для співробітництва в енергетичній сфері, та створив Банк ALBA для підтримки проектів розвитку. Його членство переважно складається з лівоорієнтованих урядів Латинської Америки та Карибського басейну.

Андське співтовариство (CAN) є субрегіональною організацією, створеною в 1969 році з підписанням Картахенської угоди, спочатку відомою як Андський пакт. У 1996 році Трухільський протокол реструктуризував організацію та перейменував її на Андське співтовариство, посиливши її фокус на інтеграцію та співробітництво. Андське співтовариство має на меті досягти всебічного та збалансованого розвитку для своїх країн-членів через регіональну інтеграцію. Його конкретні цілі включають сприяння гармонійному розвитку країн-членів на справедливих умовах через соціально-економічне співробітництво та інтеграцію; підвищення зростання та продуктивної зайнятості; сприяння участі в процесі регіональної інтеграції на шляху до латиноамериканського спільного ринку; зменшення розбіжностей між країнами-членами; та покращення умов життя його громадян [6].

Андське співтовариство має чітко визначену інституційну структуру. Андська рада президентів є найвищим органом, що визначає загальні політичні настанови. Андська рада міністрів закордонних справ здійснює політичне керівництво. Генеральний секретаріат, що базується в Лімі,

виконує функції виконавчого та адміністративного органу. Андський парламент, розташований у Боготі, є консультативним органом з питань політики, що представляє громадян країн-членів. Андський суд, що базується в Кіто, вирішує спори, що виникають у рамках права Співтовариства [92]. Іншими ключовими інституціями є Андська корпорація розвитку (CAF) та Латиноамериканський резервний фонд (FLAR).

Андське співтовариство створило зону вільної торгівлі в 1993 році та Митний союз у 1995 році, сприяючи вільному переміщенню товарів та послуг між його членами (додаток К).

Роль регіональних організацій у Латинській Америці є багатогранною, охоплюючи економічну інтеграцію, політичне співробітництво, соціальний розвиток та регіональну безпеку. У сфері економічної інтеграції Тихоокеанський альянс досяг значного прогресу у скасуванні тарифів, усунувши 92% мит на товари, що торгуються між членами, та докладає зусиль для вільного руху капіталу та послуг, а також інтеграції фондових бірж через Латиноамериканський інтегрований ринок (MILA). Альянс також уклав торговельні угоди з третіми країнами, такими як Сінгапур. Меркосур створив митний союз зі спільним зовнішнім тарифом, хоча й з винятками. Блок зосереджений на розширенні торговельних угод з третіми сторонами, включаючи ЄС. SICA сприяє вільному обігу товарів та полегшенню торгівлі, а також гармонізації митних зборів. CARICOM функціонує як регіональний єдиний ринок для багатьох своїх членів (CSME), зосереджуючись на вільному переміщенні товарів, послуг, капіталу та кваліфікованої робочої сили. Андське співтовариство створило зону вільної торгівлі та митний союз, прагнучи до створення спільного ринку.

Водночас, у сфері політичного співробітництва та діалогу OAS виступає форумом для обговорення політичних питань, демократії, прав людини та безпеки в Західній півкулі [73]. CELAC є платформою для політичної згоди та діалогу між країнами Латинської Америки та

Карибського басейну, прагнучи до єдиної позиції з глобальних питань. UNASUR відігравав певну роль у врегулюванні політичних криз у регіоні у свій активний період [44]. ALBA-TCP слугує платформою для політичної солідарності та артикуляції серед урядів-однодумців, часто критикуючи зовнішню політику США. Андське співтовариство має Андський парламент як консультативний орган з питань політики та Андську раду міністрів закордонних справ для політичного керівництва. CARICOM координує зовнішню політику держав-членів, а Конференція голів урядів визначає політичний курс.

У сфері соціального та людського розвитку OAS реалізує ініціативи у сфері освіти, людського розвитку та сприяння соціальній інклюзії. CELAC зосереджується на соціальному розвитку, освіті та вирішенні таких питань, як продовольча безпека та бідність [41]. UNASUR мав на меті сприяти соціальній інтеграції та подоланню соціальної нерівності. ALBA-TCP приділяє значну увагу соціальним програмам, включаючи ініціативи у сфері охорони здоров'я (Місія «Диво») та програми з ліквідації неписьменності («Так, я можу»). SICA охоплює соціальну, освітню та культурну інтеграцію, а також програми гендерної рівності. CARICOM зосереджується на людському та соціальному розвитку через COHSOD, реалізуючи ініціативи у сфері освіти, охорони здоров'я, культури та розвитку молоді, а також запроваджуючи регіональну рамку кваліфікацій (CQF).

У сфері регіональної безпеки та співробітництва OAS має Секретаріат з багатовимірної безпеки та Міжамериканську конвенцію проти тероризму (CICAD, CICTE). SICA розглядає демократичну безпеку як основну сферу інтеграції та має регіональний план боротьби з організованою злочинністю. CARICOM розглядає безпеку як один із основних стовпів співробітництва та має Раду з національної безпеки та правоохоронної діяльності (CONSLE), а також Об'єднаний регіональний комунікаційний центр (JRCC) для забезпечення безпеки кордонів та Регіональну систему безпеки (RSS) для

Східного Карибського басейну. UNASUR мав Південноамериканську раду оборони, спрямовану на сприяння співробітництву у військовій сфері. Андське співтовариство співпрацює у питаннях прикордонного розвитку та безпеки.

Регіональні організації в Латинській Америці стикаються з численними викликами та зазнають невдач у різних сферах. Економічні розбіжності та нерівномірний розвиток між державами-членами залишаються серйозною проблемою. У CARICOM менші держави-члени скаржаться на нерівномірний розподіл вигод у рамках CSME. У SICA значні економічні відмінності між державами-членами ускладнюють інтеграцію. Андське співтовариство в минулому стикалося з поглибленням внутрішньої економічної нерівності.

Політична нестабільність та ідеологічні розбіжності також є значними перешкодами. UNASUR розпався через ідеологічну та політичну поляризацію між державами-членами. CELAC зазнає труднощів у досягненні консенсусу та спільної стратегії з ключових питань через різні політичні інтереси. У Меркосур внутрішні політичні зміни можуть впливати на курс блоку та його зовнішні відносини [119]. Андське співтовариство стикалося з конфліктами національних інтересів та політичною нестабільністю, що призводило до невдач. OAS критикують за подвійні стандарти та політичну упередженість у її втручаннях.

Зовнішні впливи та тиск також відіграють значну роль [41]. Мета CELAC зменшити вплив США свідчить про виклик, що постає з боку зовнішніх держав. ALBA-TCP стає об'єктом агресивної політики великих держав (наприклад, США). OAS історично відображала політику США, хоча ця тенденція еволюціонувала [53].

Інституційні слабкості та недоліки у впровадженні рішень також є проблемою. SICA демонструє обмежений прогрес через нездатність інститутів ефективно впроваджувати угоди. CELAC не вистачає формальних інститутів, і вона страждає від низької залученості членів до фінансування

інтеграційних зусиль. Меркосур має бюрократичні структури та повільні процеси прийняття рішень. Правило консенсусу в UNASUR надавало кожному члену право вето, що ускладнювало прийняття рішень.

У конкретних сферах Меркосур не зміг повністю інтегрувати своїх членів у світову торгівлю та зберігає високий спільний зовнішній тариф. Йому не вдалося створити спільну валюту чи забезпечити вільне пересування людей на рівні ЄС. Андське співтовариство в минулому стикалося з невдачами у забезпеченні виконання політики Пакту та має труднощі з гармонізацією політики. Тихоокеанський альянс, незважаючи на зниження тарифів, все ще має обмежений внутрішньорегіональний товарообіг та залежить від природних ресурсів, а також зазнає невдач у енергетичній інтеграції. OAS не зміг ефективно застосувати Міжамериканську демократичну хартію в деяких випадках (наприклад, у Гаїті). SICA в минулому зазнавала невдач у зміцненні демократичних інститутів.

Членство в регіональних організаціях помітно впливає на політику держав-членів. Меркосур впливає на торговельну політику Аргентини, хоча Бразилія демонструє виклики щодо дотримання спільного зовнішнього тарифу. Він також впливає на соціальну політику Парагваю. Андське співтовариство впливає на торговельну політику Перу та міграційне законодавство Еквадору, хоча Болівія стикається з перешкодами на шляху до глибшої інтеграції [92].

Тихоокеанський альянс заохочує ринкові економічні реформи в державах-членах, хоча політична нестабільність може стримувати іноземні інвестиції, як у випадку Перу. CARICOM відіграє певну роль у формуванні стратегій економічного розвитку своїх членів та може впливати на соціальну політику, як у випадку Ямайки. Зовнішні події, такі як Brexit, також можуть значно впливати на торговельні відносини держав-членів CARICOM.

UNASUR у свій активний період впливав на економічну та оборонну політику своїх держав-членів, хоча зміни в національній політичній ситуації,

як у випадку Аргентини, сприяли зниженню його впливу [108]. ALBA-TCP помітно впливає на зовнішню політику своїх членів, часто спрямовуючи її проти інтересів США, а також підтримує та потенційно впливає на соціальну політику, як-от систему охорони здоров'я Куби. SICA впливає на низку національних політик у Центральній Америці, від охорони навколишнього середовища та міграції до зусиль у сфері безпеки та боротьби з корупцією, хоча його ефективність може залежати від таких факторів, як зовнішня політика США та обмеження в конкретних національних контекстах.

Андське співтовариство впливає на зовнішні відносини Колумбії, особливо з іншими андськими націями та потенційно з більшими блоками, такими як Меркосур. CELAC надає Кубі платформу для міжнародної взаємодії, особливо в контексті її відносин зі Сполученими Штатами та іншими світовими державами. OAS через такі органи, як IACHR, впливає на політику своїх держав-членів у сфері прав людини, хоча ступінь цього впливу може варіюватися.

Складна мережа відносин між регіональними організаціями Латинської Америки свідчить про динамічний ландшафт співробітництва та конкуренції, де різні блоки переслідують різні програми інтеграції та зовнішні партнерства. Поява CELAC як потенційної альтернативи OAS та роль ALBA-TCP як противаги впливу США підкреслюють основні політичні та ідеологічні течії, що формують цю міжорганізаційну динаміку.

Майбутнє регіональних організацій Латинської Америки, ймовірно, буде визначатися складною взаємодією факторів, включаючи відродження певних блоків, таких як UNASUR, еволюцію геополітичного ландшафту зі зростанням залучення таких акторів, як Китай, та імператив вирішення нагальних глобальних проблем, таких як зміна клімату та соціальна нерівність. Здатність цих організацій адаптуватися до цих динамік, подолати внутрішні виклики та сприяти справжньому співробітництву матиме вирішальне значення для їхньої подальшої актуальності та впливу. Зростаюча

увага до цифрової трансформації також свідчить про ключову сферу для майбутнього розвитку та співпраці.

Підсумовуючи, прагнення до регіональної інтеграції в Латинській Америці є давнім прагненням, що відображає історичну свідомість спільної ідентичності та потенційні переваги колективних дій, проте різноманітні політичні та економічні реалії регіону призвели до складної та еволюціонуючої організаційної структури [115]. Створення численних регіональних організацій з часом свідчить про постійне прагнення до інтеграції. Однак різні цілі, членство та рівні успіху цих організацій свідчать про те, що шлях до регіональної єдності не є лінійним і постійно формується конкретними історичними, політичними та економічними контекстами країн-учасниць. Існування кількох паралельних і часом конкуруючих організацій підкреслює складність досягнення згуртованого регіонального блоку.

2.2 Внутрішньополітичні процеси та їхній регіональний вимір

Внутрішньополітичні процеси в країнах Латинської Америки мають вирішальне значення для розуміння регіональної динаміки та міждержавних відносин. Політична нестабільність, що проявляється у частих змінах урядів, конституційних кризах та складних демократичних переходах, суттєво впливає на регіональний порядок денний. Яскравим прикладом є Венесуела, де тривала політична криза призвела не лише до внутрішньої дестабілізації, але й спричинила масштабні міграційні потоки до сусідніх країн, створюючи додаткове навантаження на їхні соціальні системи та провокуючи напруженість у двосторонніх відносинах [121].

Соціальні рухи та громадські протести відіграють значну роль у формуванні внутрішньої політики латиноамериканських країн та їхніх зовнішньополітичних позицій. Рухи корінних народів, що активно діють у

таких країнах як Болівія, Еквадор, Гватемала та Мексика, підняли на регіональний рівень питання прав автохтонного населення та захисту навколишнього середовища. Феномен транснаціоналізації соціальних рухів посилив їхній вплив на регіональні інституції та механізми прийняття рішень. Екологічні протести проти масштабних видобувних проектів у Перу, Чилі та Еквадорі привернули увагу до проблем сталого розвитку та соціальної відповідальності бізнесу, що згодом відобразилося у регіональних екологічних ініціативах та угодах. Про значущість цих процесів свідчить включення представників корінних народів до конституційних асамблей у Болівії та Еквадорі, що призвело до конституційного закріплення прав корінних народів та концепції "*buen vivir*" (гармонійного співіснування з природою) [86].

Економічні виклики, включаючи високу нерівність, залежність від експорту сировини та системну корупцію, безпосередньо впливають на внутрішню стабільність країн регіону та їхню здатність до консолідованої зовнішньої політики. Латинська Америка залишається регіоном з найвищим рівнем соціально-економічної нерівності у світі, що періодично призводить до масових протестів та політичних потрясінь, як це було в Чилі у 2019 році чи в Еквадорі після оголошення про скасування паливних субсидій [129]. Економічні кризи в окремих країнах можуть швидко набувати регіонального характеру через високий рівень економічної взаємозалежності. Наприклад, фінансова криза в Аргентині 2001 року мала негативні наслідки для всього МЕРКОСУР, послабивши торговельні зв'язки та загальмувавши процеси регіональної інтеграції [106]. Корупційні скандали, такі як справа "*Odebrecht*", що охопила майже всі країни регіону, продемонстрували транснаціональний характер проблеми корупції та її вплив на легітимність політичних інститутів, що ускладнює формування ефективної регіональної політики.

За даними Верховного комісара ООН у справах біженців, з 2015 року

країну покинуло понад 7 мільйонів громадян, що становить безпрецедентну гуманітарну кризу для регіону [110]. Політична нестабільність у Болівії після спірних виборів 2019 року та відставки президента Ево Моралеса також викликала дипломатичні розбіжності між країнами регіону, коли Мексика, Аргентина та деякі інші держави кваліфікували ці події як державний переворот, тоді як інші уряди визнали легітимність перехідної адміністрації (табл. 2.2).

Ідеологічна поляризація між лівими та правими політичними силами суттєво впливає на регіональну інтеграцію та формування альянсів [143]. Історично цей регіон пережив кілька "хвиль" ідеологічних змін – від *"лівого повороту"* початку 2000-х років до консервативної реакції у 2010-х і нової лівої хвилі, що почалася з перемог лівих кандидатів у Мексиці, Аргентині, Болівії та Чилі [132]. Такі ідеологічні коливання безпосередньо відображаються на динаміці регіональних інтеграційних проєктів. Коли при владі в більшості країн перебували ліві уряди, активно розвивалися такі ініціативи як UNASUR (Союз південноамериканських націй) та ALBA (Боліварійський альянс для народів нашої Америки), що прагнули до більшої автономії регіону від США.

Таблиця 2.2

Основні проблеми та зовнішньополітичні орієнтації країн Латинської Америки

Країна	Основні проблеми	Зовнішньополітична орієнтація
Бразилія	Нерівність, корупція, злочинність	Багатовекторність, регіональне лідерство
Мексика	Наркокартелі, корупція, нерівність	Орієнтація на США з диверсифікацією
Аргентина	Економічна криза, міграція, санкції	Багатовекторність з акцентом на МЕРКОСУР
Колумбія	Постконфліктне врегулювання, наркотрафік	Тісні зв'язки з США, Тихоокеанський альянс

Чилі	Нерівність, конституційна реформа	Відкритість до міжнародної торгівлі
Венесуела	Економічна криза, міграція, санкції	Антиамериканізм, орієнтація на Росію та Китай
Куба	Економічні санкції США, дефіцит	Співпраця з лівими режимами та Китаєм
Перу	Політична нестабільність, корупція	Тихоокеанський альянс, прагматизм
Еквадор	Залежність від нафти, корупція	Прагматизм з елементами проамериканської орієнтації
Болівія	Етнічні конфлікти, залежність від ресурсів	Антиімперіалізм, зв'язки з лівими режимами

Створено авторкою за матеріалами: [2; 23; 24; 32].

Натомість, з приходом до влади правоцентристських урядів у ключових країнах регіону посилилися проекти з більш ліберальним економічним порядком денним, такі як Тихоокеанський альянс та PROSUR, який створювався як альтернатива UNASUR [81]. Така ідеологічна фрагментація призвела до ослаблення координації регіональної політики та неефективності багатьох інтеграційних механізмів (табл. 2.3)

Таблиця 2.3

Фактори, що впливають на регіональну політичну участь

Категорія	Фактори
Соціально-економічні	Рівень освіти, багатство, класова конфігурація (землеволодіння, зайнятість у несільськогосподарському секторі)
Культурні	Регіональні норми, цінності, системи переконань, історичні моделі розселення
Інституційні	Рівень регіонального самоврядування, ступінь децентралізації, структури політичних можливостей
Політичні	Політична культура штату, політична ефективність, довіра до інституцій
Демографічні	Вік

Розроблено авторкою за матеріалами: [81].

Розвиток політичних інститутів та верховенства права є фундаментальним чинником, що визначає здатність країн регіону ефективно взаємодіяти на міжнародній арені [140]. Слабкість державних інституцій у таких країнах як Гаїті, Гватемала чи Гондурас перешкоджає не лише їхньому внутрішньому розвитку, але і створює проблеми для регіональної безпеки, зокрема через поширення організованої злочинності та наркотрафіку [131]. Натомість країни з більш розвиненими інституціями, такі як Чилі, Уругвай чи Коста-Рика, демонструють більшу стабільність у зовнішній політиці та надійність як регіональні партнери. Проблема судової незалежності та вибіркового правосуддя, що залишається актуальною для більшості країн регіону, знижує довіру до правових механізмів вирішення міждержавних спорів та ускладнює регіональну співпрацю в правовій сфері [138].

Внутрішня нестабільність має прямий вплив на міждержавні відносини в регіоні. Міграційна криза, що виникла внаслідок політичної та економічної нестабільності у Венесуелі, змусила сусідні країни – Колумбію, Перу, Еквадор та Бразилію – шукати спільних підходів до управління міграційними потоками, що призвело до створення регіональних механізмів координації, таких як Кітський процес [121]. Подібним чином, внутрішня нестабільність у Нікарагуа після протестів 2018 року та репресій з боку уряду Данієля Ортеги спричинила міграційний тиск на сусідню Коста-Рику та зміну регіональних дипломатичних відносин. Політичні кризи також можуть активізувати історичні територіальні суперечки, як це було у випадку загострення відносин між Венесуелою та Гаяною щодо регіону Ессекібо в контексті внутрішньополітичної кризи у Венесуелі.

Регіональні організації відіграють важливу роль у запобіганні та врегулюванні внутрішньополітичних криз, хоча ефективність цих механізмів часто обмежується саме через ідеологічні розбіжності між країнами-членами. Організація американських держав (ОАД) неодноразово застосовувала

Міжамериканську демократичну хартію для реагування на загрози демократичному порядку в країнах-членах, як це було у випадку Гондурасу (2009), Парагваю (2012) чи Венесуели (2017) [151]. Однак ідеологічний розкол між країнами-членами часто призводив до паралічу таких механізмів або створення паралельних структур. Наприклад, UNASUR створив власні механізми демократичного захисту, які застосовувалися під час політичних криз у Болівії та Еквадорі, але згодом організація фактично припинила своє функціонування через ідеологічні розбіжності. Це демонструє, як внутрішня політика безпосередньо визначає ефективність регіональних інституцій (табл. 2.4).

Внутрішні політичні та економічні потреби значною мірою визначають зовнішньополітичні пріоритети та стратегії латиноамериканських країн [140]. Уряди, що стикаються з економічними труднощами, часто шукають зовнішніх партнерів та інвестицій, що може призводити до переорієнтації зовнішньополітичних векторів. Так, економічні проблеми Аргентини спонукали уряд країни до більш прагматичної та менш ідеологізованої зовнішньої політики, спрямованої на залучення інвестицій з різних джерел. Зростаюча економічна залежність багатьох країн регіону від Китаю вплинула на їхні позиції щодо США та традиційних регіональних альянсів [78]. Внутрішні соціальні вимоги щодо подолання бідності та нерівності спонукають уряди шукати нових економічних можливостей через регіональну інтеграцію та диверсифікацію міжнародних зв'язків.

Таблиця 2.4

Регіональні відмінності в політичній участі жінок

Region	Жінки в національних парламентах (%)	Жінки в місцевих органах влади (%) (станом на січень 2024 р.)
Латинська Америка та Карибський басейн	36	29

Європа та Північна Америка	33	37
Африка на південь від Сахари	27	26
Східна та Південно-Східна Азія	23.5	31
Океанія	20	31
Північна Африка та Західна Азія	19	20
Центральна та Південна Азія	17	41

Створено авторкою за матеріалами: [21].

Взаємозв'язок між внутрішньою та регіональною політикою в Латинській Америці є комплексним та багатовимірним. Внутрішні політичні кризи, економічні проблеми, соціальні рухи та ідеологічні коливання безпосередньо впливають на здатність країн регіону формувати спільні підходи до глобальних та регіональних викликів. Водночас регіональні механізми та структури створюють зовнішній контекст, який може як посилювати, так і обмежувати внутрішньополітичну динаміку в окремих країнах [97]. Розуміння цієї складної взаємодії є ключовим для аналізу сучасних регіональних процесів у Латинській Америці та прогнозування їх майбутнього розвитку.

Підсумовуючи, взаємозв'язок між внутрішньополітичними процесами та їхнім регіональним виміром є складним і багатогранним. Регіональні відмінності в ідентичності, політичних структурах, економічних умовах та культурних нормах є важливими для глибшого розуміння національної політики. Теоретичні рамки, такі як ліберальний інституціоналізм, інституціоналізм та ідейні підходи, а також вплив глобалізації, допомагають висвітлити цю динаміку. Регіональні політичні партії відіграють значну роль у формуванні національних політичних ландшафтів, а регіональна економічна нерівність має глибокий вплив на політичну поведінку та стабільність. Включення регіональної перспективи в дослідження та аналіз внутрішньополітичних процесів є необхідним як для академічного розуміння,

так і для ефективного формування політики.

2.3. Зовнішні актори та їхній вплив на регіон

Вплив зовнішніх акторів на політичні, економічні та безпекові процеси в Латинській Америці має глибоке історичне коріння та залишається визначальним фактором регіонального розвитку в сучасних умовах [89]. Латинська Америка традиційно перебуває у сфері геополітичних та економічних інтересів потужних міжнародних гравців, що суттєво впливає на траєкторію її розвитку. Взаємодія між країнами регіону та зовнішніми державами характеризується складним переплетінням інтересів, можливостей та викликів, що формує унікальну динаміку міжнародних відносин. Основними зовнішніми акторами, що здійснюють найбільший вплив на регіон, виступають Сполучені Штати Америки, Китайська Народна Республіка, Європейський Союз та його окремі держави-члени, а також ряд інших регіональних держав, чия присутність у Латинській Америці стає дедалі помітнішою.

Роль США як традиційного гегемона в регіоні зазнала суттєвих трансформацій протягом останніх десятиліть, що пов'язано з активізацією інших міжнародних гравців. Історично сфера впливу США в Латинській Америці була закріплена доктриною Монро ще у 1823 році, яка фактично позначила регіон як виключну зону американських інтересів [40]. Протягом XX століття ця політика проявлялася через численні військові інтервенції, підтримку лояльних режимів та економічний тиск, що сформувало складні та суперечливі відносини між США та латиноамериканськими державами. Сучасна політика Вашингтона щодо регіону зосереджується на питаннях боротьби з наркотрафіком, регулювання міграційних потоків, розвитку торговельних відносин та протидії впливу Китаю. США залишаються

ключовим торговельним партнером для багатьох країн регіону, особливо для Мексики та країн Центральної Америки, що зумовлює їхню економічну залежність від американського ринку. Важливим інструментом американського впливу є угоди про вільну торгівлю, включаючи USMCA (колишня NAFTA), DR-CAFTA та двосторонні угоди з Чилі, Колумбією, Перу [95]. Водночас, антиамериканські настрої, що традиційно присутні в Латинській Америці через історичний досвід втручання у внутрішню політику, дають змогу іншим зовнішнім акторам посилювати свої позиції в регіоні.

Китайська експансія в Латинській Америці є одним із найвизначніших геополітичних процесів XXI століття. Починаючи з початку 2000-х років, Китай системно нарощує свою присутність у регіоні, що проявляється через масштабні інвестиції в інфраструктурні проекти, збільшення товарообігу, надання кредитів та розширення дипломатичної присутності. Латинська Америка розглядається Пекіном як важливий елемент ініціативи "Один пояс, один шлях", що передбачає створення глобальної мережі інфраструктурних та економічних зв'язків під егідою Китаю. Китайські компанії інвестують в енергетичні проекти, видобуток корисних копалин, будівництво портів, залізниць та інших об'єктів інфраструктури. Особливо активно Китай розвиває відносини з Бразилією, Аргентиною, Чилі, Перу та Венесуелою, де він зацікавлений у доступі до природних ресурсів, включаючи нафту, мідь, залізну руду, сою та інші сільськогосподарські товари. Китайська економічна дипломатія супроводжується посиленням політичних зв'язків, що викликає занепокоєння США щодо зростання впливу Пекіна в їхньому традиційному "задньому дворі". Наразі 21 країна Латинської Америки та Карибського басейну підписала меморандуми про взаєморозуміння щодо участі в ініціативі "Один пояс, один шлях", що свідчить про масштаби китайської присутності в регіоні [33].

Європейський Союз, зі свого боку, прагне розвивати з країнами Латинської Америки відносини, що базуються на спільних цінностях демократії, прав людини та верховенства права. ЄС залишається другим за важливістю торговельним партнером регіону після США та важливим джерелом інвестицій і технологій. Європейський підхід характеризується більшою увагою до питань сталого розвитку, соціальної справедливості та боротьби зі зміною клімату, що відрізняє його від більш прагматичних підходів США та Китаю. ЄС має угоди про вільну торгівлю з Мексикою, Чилі, країнами Центральної Америки, Колумбією, Перу та Еквадором, а також рамкову угоду з МЕРКОСУР, ратифікація якої залишається предметом дискусій [95]. Особливу роль у відносинах між ЄС та Латинською Америкою відіграють Іспанія, Німеччина та Франція. Іспанія, завдяки спільній історії, мові та культурі, виступає природним мостом між Європою та Латинською Америкою, а іспанські компанії, особливо в банківському секторі, телекомунікаціях та енергетиці, мають значну присутність у регіоні. Німеччина зосереджується на розвитку торговельних відносин та технологічній співпраці, а Франція – на культурних обмінах та співробітництві у сфері вищої освіти та науки.

Поряд з цим спостерігається зростання інтересу до Латинської Америки з боку таких держав як Індія, Туреччина та країни Близького Сходу. Індія розглядає регіон як важливе джерело енергоресурсів та сільськогосподарської продукції, а також як потенційний ринок для своїх фармацевтичних товарів, ІТ-послуг та автомобільної продукції. Індійські інвестиції зосереджені переважно в енергетичному секторі, гірничодобувній промисловості та сільському господарстві, з особливим фокусом на Бразилію, Мексику та країни Андського регіону [89]. Туреччина активізувала свою дипломатичну та економічну присутність у Латинській Америці з початку 2000-х років як частину стратегії диверсифікації зовнішньої політики. Відкриття нових посольств, збільшення торговельного обороту та підписання

угод про співпрацю свідчать про намір Анкари встановити тривалі відносини з регіоном. Країни Близького Сходу, зокрема ОАЕ, Саудівська Аравія та Катар, також починають проявляти інтерес до Латинської Америки, інвестуючи в нерухомість, інфраструктуру та агропромисловий комплекс.

Механізми впливу зовнішніх акторів на країни Латинської Америки є різноманітними та включають широкий спектр інструментів. Економічні важелі залишаються найпотужнішими та найбільш використовуваними засобами впливу, що охоплюють прямі іноземні інвестиції, торговельні преференції, фінансову допомогу, кредити та позики. Китай, наприклад, надав країнам Латинської Америки позики на суму понад 150 млрд дол. США впродовж останніх двох десятиліть, зосереджуючись на фінансуванні енергетичних та інфраструктурних проектів. США, своєю чергою, використовують програми економічної допомоги для просування демократичних реформ, боротьби з наркотрафіком та стимулювання економічного розвитку. Європейський Союз зосереджується на підтримці соціальних програм, охороні навколишнього середовища та інституційному розвитку.

Політичні інструменти впливу включають дипломатичну підтримку, формування коаліцій у міжнародних організаціях, санкції та політичний тиск [40]. Зовнішні актори часто використовують свій вплив для підтримки певних політичних сил всередині латиноамериканських країн, що відповідають їхнім інтересам. Наприклад, США активно підтримували демократичні сили в Венесуелі проти режиму Ніколаса Мадуро, тоді як Китай надавав дипломатичну підтримку чинному уряду. Військово-технічне співробітництво залишається важливим аспектом відносин зовнішніх акторів з країнами регіону. США традиційно є основним постачальником зброї та військового обладнання для багатьох латиноамериканських держав, проводять спільні навчання та надають допомогу в підготовці військових

кадрів. Китай поступово нарощує свою присутність у цій сфері, пропонуючи більш доступні альтернативи американському та європейському озброєнню.

М'яка сила є невід'ємною складовою стратегії зовнішніх акторів у Латинській Америці. Культурні обміни, освітні програми, мовні курси та грантова підтримка використовуються для формування позитивного іміджу та поширення цінностей. США має давні традиції використання м'якої сили через такі інституції як Агентство США з міжнародного розвитку (USAID), Корпус миру та програми культурних обмінів. Китай активно розвиває мережу Інститутів Конфуція в регіоні, пропонує стипендії для латиноамериканських студентів та інвестує в китайськомовні медіа. Європейські країни, особливо Іспанія та Франція, традиційно приділяють велику увагу культурній дипломатії через Інститут Сервантеса та Французький інститут [23].

Важливим аспектом є діяльність міжнародних організацій та інституцій, таких як МВФ, Світовий банк, ООН та її спеціалізовані установи, які встановлюють правила міжнародної взаємодії та впливають на внутрішню політику держав регіону. Міжнародні фінансові інституції часто висувають умови щодо проведення економічних реформ в обмін на фінансову допомогу, що може мати глибокі наслідки для соціально-економічної та політичної ситуації в країнах регіону. Наприклад, структурні програми адаптації, що впроваджувалися МВФ у Латинській Америці протягом 1980 –1990-х років, вимагали лібералізації економіки, приватизації державних підприємств та фінансової консолідації, що призвело до значних соціальних наслідків та політичної нестабільності в деяких країнах [39].

Наслідки впливу зовнішніх акторів на Латинську Америку є неоднозначними та залежать від багатьох факторів. Економічний вимір впливу є найбільш очевидним та безпосереднім. Зовнішні інвестиції стимулюють економічне зростання, створення робочих місць та модернізацію інфраструктури. Наприклад, китайські інвестиції в енергетичний сектор та

гірничодобувну промисловість сприяли економічному буму в Перу, Чилі та Бразилії протягом 2000 – 2010-х років. Торговельні угоди з США та ЄС забезпечують доступ до найбільших споживчих ринків світу, що стимулює розвиток експортоорієнтованих галузей. Зовнішнє фінансування, кредити та технічна допомога дозволяють реалізовувати масштабні інфраструктурні проєкти, які були б неможливими за рахунок виключно внутрішніх ресурсів [11].

Водночас, економічна залежність від зовнішніх акторів створює значні ризики та виклики [89]. Надмірна орієнтація на експорт сировини, особливо до Китаю, призводить до ре-комодифікації економіки та закріплення екстрактивної моделі розвитку. Коливання цін на сировинних ринках роблять економіки регіону вразливими до зовнішніх шоків, як це було продемонстровано під час завершення сировинного суперциклу в 2014 – 2015 роках. Зростання зовнішнього боргу, особливо перед Китаєм, викликає занепокоєння щодо можливості потрапляння в "боргову пастку" та втрати контролю над стратегічними активами [82]. Наприклад, Еквадор був змушений передати Китаю значну частку своїх нафтових доходів в якості оплати за отримані кредити, що обмежило його фіскальну автономію.

Політичний вплив зовнішніх акторів має складні та багатовимірні наслідки для внутрішньополітичних процесів у країнах Латинської Америки [40]. З одного боку, міжнародний тиск може сприяти демократизації, захисту прав людини та боротьбі з корупцією. Наприклад, зовнішній тиск відіграв важливу роль у демократичному переході в багатьох країнах регіону наприкінці XX століття. З іншого боку, зовнішнє втручання може підірвати демократичні інститути, поглиблювати політичну поляризацію та сприяти авторитарним тенденціям. Підтримка певних політичних сил зовнішніми акторами часто викликає звинувачення у втручанні у внутрішні справи та підриві національного суверенітету.

Вплив на регіональну інтеграцію є ще одним важливим аспектом діяльності зовнішніх акторів у Латинській Америці [95]. Зовнішні гравці можуть як сприяти, так і перешкоджати процесам регіональної інтеграції, залежно від своїх інтересів. США традиційно підтримували інтеграційні проекти, орієнтовані на лібералізацію торгівлі та інвестицій, такі як НАФТА (тепер USMCA) та Тихоокеанський альянс. Водночас, американська підтримка окремих двосторонніх торговельних угод часто розглядається як фактор, що підриває перспективи ширшої регіональної інтеграції [95]. Китай, навпаки, віддає перевагу двостороннім відносинам з окремими країнами, що дозволяє йому максимізувати свій вплив та уникати складних багатосторонніх переговорів. Європейський Союз активно підтримує регіональну інтеграцію в Латинській Америці, розглядаючи її як шлях до стабільності, процвітання та посилення міжнародної позиції регіону, що відповідає європейському досвіду.

Безпековий вимір впливу зовнішніх акторів стає все більш важливим у контексті нових викликів та загроз. Співпраця з зовнішніми партнерами дозволяє країнам регіону отримати доступ до сучасних технологій, підготовки кадрів та розвідувальної інформації для протидії транснаціональним загрозам, таким як наркотрафік, організована злочинність та тероризм. Водночас, військова присутність зовнішніх держав та поставки озброєнь можуть призводити до регіональної гонки озброєнь та підвищення напруженості.

Конкуренція між зовнішніми гравцями за вплив у Латинській Америці створює для країн регіону як виклики, так і можливості. З одного боку, вона може призводити до геополітичної напруженості та втягування регіону в протистояння великих держав. З іншого боку, поява нових міжнародних партнерів дає змогу диверсифікувати зовнішні зв'язки та посилити власні переговорні позиції. Багато країн регіону успішно використовують стратегію "хеджування", розвиваючи відносини з різними зовнішніми акторами

одночасно, що дозволяє їм збалансувати зовнішні впливи та максимізувати вигоди від міжнародного співробітництва.

В умовах трансформації глобального світового порядку та посилення конкуренції між великими державами країни Латинської Америки прагнуть знайти оптимальний баланс між різними зовнішніми акторами. Вони намагаються максимізувати вигоди від економічної співпраці з Китаєм, зберігаючи при цьому традиційні зв'язки зі США та Європою, та розвиваючи нові партнерства з іншими зростаючими державами. Успіх цієї стратегії залежить від здатності латиноамериканських країн проводити незалежну та виважену зовнішню політику, спираючись на внутрішній консенсус щодо національних інтересів та пріоритетів розвитку (табл. 2.5).

Таблиця 2.5

Зовнішні актори та їхній вплив на Латинську Америку

Зовнішній актор	Сфера впливу	Інструменти впливу	Наслідки для регіону
США	Політична, економічна, безпекова	Торгівля, інвестиції, військова співпраця, дипломатичний тиск	Традиційний вплив, суперечливе сприйняття, зниження гегемонії
Китай	Економічна, інфраструктурна	Інвестиції, кредити, торгівля, проекти "Один пояс, один шлях"	Зростання економічної залежності, диверсифікація зовнішніх зв'язків
ЄС	Економічна, ціннісна	Торговельні угоди, інвестиції, програми розвитку	Модель альтернативної інтеграції, джерело технологій і капіталу
Індія	Економічна, технологічна	Торгівля, фармацевтика, ІТ-сектор	Зростання присутності, потенціал для стратегічного партнерства
Японія	Економічна, технологічна	Інвестиції, технологічне співробітництво	Традиційний партнер у сфері високих технологій і фінансів

Створено авторкою за матеріалами: [12; 89]

Отже, вплив зовнішніх акторів на Латинську Америку є багатограним та динамічним процесом, що має глибоке історичне коріння і визначає сучасний розвиток регіону. Хоча США традиційно були домінуючим гравцем,

їхня гегемонія зменшується через зростання впливу Китаю, який став ключовим економічним та інфраструктурним партнером, викликаючи при цьому занепокоєння щодо зростання залежності. Європейський Союз виступає як партнер, що орієнтується на спільні цінності та сталий розвиток, тоді як Індія, Туреччина та країни Близького Сходу активно шукають нові економічні та політичні зв'язки. Ці зовнішні актори використовують різноманітні інструменти, від економічних інвестицій та торговельних угод до військово-технічного співробітництва та "м'якої сили". Наслідки їхньої присутності неоднозначні: вони можуть стимулювати економічне зростання та демократизацію, але також створюють ризики економічної залежності, збільшення боргу та політичної поляризації. В умовах глобальної конкуренції за вплив, країни Латинської Америки прагнуть застосовувати стратегію "хеджування", розвиваючи збалансовані відносини з різними партнерами для максимізації вигод та збереження суверенітету.

2.4. Перспективи розвитку регіону в сучасному світі та роль України у відносинах з Латинською Америкою

Латинська Америка на початку 2020-х років представляє собою динамічний регіон із значним економічним потенціалом, який водночас стикається з низкою структурних викликів. Регіон включає 33 країни з населенням понад 650 мільйонів осіб і сукупним ВВП близько 5,5 трлн дол. США. Попри різноманітність політичних систем, економік та соціальних структур, країни Латинської Америки об'єднує спільна історична спадщина, географічна близькість та значний потенціал розвитку. Економіки регіону характеризуються багатими природними ресурсами, включаючи нафту (Венесуела, Мексика, Бразилія), мідь (Чилі, Перу), залізну руду (Бразилія), літій (Болівія, Чилі, Аргентина), а також значні сільськогосподарські

потужності (Бразилія, Аргентина). Регіон також має великий людський капітал, зростаючий середній клас та значний внутрішній ринок (додаток Л).

Формування Латинської Америки як сучасного міжнародно-політичного регіону є складним та багатогранним процесом, що сягає своїм корінням у колоніальну епоху та епоху боротьби за незалежність. Ці історичні події глибоко вплинули на становлення соціальних, економічних та політичних структур країн регіону, залишивши свій відбиток на їхньому сучасному обличчі. Колоніальна спадщина, зокрема, визначила моделі землеволодіння, соціальну стратифікацію та інституційну архітектуру багатьох держав, що й донині відчувається в рівнях нерівності та особливостях політичних систем [31]. Період нестабільності, позначений численними військовими диктатурами та авторитарними режимами протягом більшої частини XX століття, також залишив глибокий слід у політичній культурі, породивши недовіру до інститутів та схильність до популістських рухів. Проте, починаючи з 1980-х років, більшість країн Латинської Америки пройшли через процес демократизації, хоча якість та стійкість демократичних інститутів залишаються неоднорідними, стикаючись із викликами корупції та інституційної слабкості.

Незважаючи на прогрес у демократизації, Латинська Америка стикається з низкою серйозних викликів, які суттєво гальмують її всебічний розвиток. Однією з ключових проблем залишається економічна нестабільність, яка часто корениться у значній залежності багатьох країн регіону від експорту сировинних товарів. Коливання світових цін на нафту (Венесуела, Еквадор, Болівія), мідь (Чилі) чи сільськогосподарську продукцію (Бразилія, Аргентина) безпосередньо впливають на макроекономічну стабільність, викликаючи циклічні економічні підйоми та спади [38]. Така залежність ускладнює довгострокове економічне планування, обмежує можливості для диверсифікації економік та робить державні фінанси вразливими до зовнішніх шоків.

Поряд з економічною нестабільністю, соціальна нерівність є однією з найбільш гострих проблем Латинської Америки. Регіон вирізняється одними з найвищих у світі показників нерівності у розподілі доходів та багатства, що призводить до значного розриву між багатими та бідними верствами населення. За даними Економічної комісії ООН для Латинської Америки та Карибського басейну (ECLAC), невелика частка найбагатшого населення контролює непропорційно велику частину національного багатства, тоді як значна частина населення живе в умовах обмеженого доступу до освіти, охорони здоров'я, якісної інфраструктури та можливостей для соціальної мобільності. Ця глибока соціальна нерівність є джерелом соціальної напруженості, яка періодично виливається у масові протести та сприяє політичній нестабільності, як це спостерігалось останніми роками в багатьох країнах регіону.

Інституційна слабкість та високий рівень корупції є ще одними значними перешкодами на шляху сталого розвитку більшості країн Латинської Америки. Згідно з Індексом сприйняття корупції, який щорічно публікує Transparency International, більшість країн регіону демонструють показники, що значно нижчі за середньосвітовий рівень [26]. Корупція пронизує різні рівні державного управління, починаючи від місцевої бюрократії і закінчуючи вищими ешелонами влади, підриваючи ефективність державних інституцій, знижуючи якість надання публічних послуг та руйнуючи довіру громадян до влади. Гучні корупційні скандали, такі як масштабна справа "Лава Жато" в Бразилії, яка мала наслідки для політичних еліт багатьох країн, наочно демонструють системний характер цієї проблеми.

Окрім економічних, соціальних та інституційних викликів, Латинська Америка стикається із серйозними безпековими загрозами, пов'язаними з діяльністю організованої злочинності, транснаціональним наркотрафіком та високим рівнем насильства. Такі країни, як Мексика, Колумбія, Сальвадор та Гондурас, мають одні з найвищих показників насильницьких злочинів у

світі [38]. Потужні наркокартелі та інші кримінальні угруповання контролюють значні території, створюючи паралельні структури влади та підриваючи державну монополію на насильство. Боротьба з цими загрозами вимагає від урядів значних ресурсів та часто призводить до мілітаризації правоохоронних органів, що може мати негативні наслідки для дотримання прав людини.

Географічне розташування та природні особливості роблять Латинську Америку особливо вразливою до наслідків глобальних кліматичних змін. Регіон дедалі частіше потерпає від екстремальних погодних явищ, таких як руйнівні урагани в Карибському басейні, катастрофічні повені в Центральній Америці та тривалі посухи в таких великих країнах, як Бразилія та Аргентина. Зміни клімату негативно впливають на сільське господарство, водні ресурси, багате біорізноманіття та критично важливу інфраструктуру. Особливе занепокоєння викликає ситуація в Амазонському регіоні, який є одним з "легенів планети" та потерпає від масштабного знеліснення, що має не лише локальні екологічні наслідки, але й впливає на глобальний клімат. Кліматичні зміни також є одним з факторів, що посилюють міграційні процеси, особливо в Центральній Америці, де посухи та неврожаї змушують фермерів залишати свої землі та шукати кращої долі на півночі.

На міжнародній арені Латинська Америка переживає період геополітичного перепозиціонування. Традиційно регіон перебував під значним впливом Сполучених Штатів Америки, що історично закріплювалося доктриною Монро [31]. Однак протягом останніх десятиліть спостерігається поступове послаблення відносного впливу США та одночасне зростання присутності інших глобальних гравців, насамперед Китайської Народної Республіки. Китай став ключовим торговельним партнером для багатьох провідних економік регіону, включаючи Бразилію, Чилі та Перу, здійснюючи значні інвестиції в інфраструктурні проєкти, енергетичний сектор та видобувну промисловість. Ініціатива "Один пояс,

один шлях" також знаходить підтримку серед країн Латинської Америки, до якої вже приєдналася низка держав регіону. Європейський Союз також є важливим економічним партнером для багатьох країн Латинської Америки, маючи чинні угоди про вільну торгівлю з Мексикою, Чилі, Колумбією, Перу та країнами Центральної Америки [26].

Незважаючи на ці численні та серйозні виклики, Латинська Америка володіє значним потенціалом для майбутнього розвитку. Однією з ключових можливостей є перехід до "зеленої" економіки [38]. Регіон має багаті природні ресурси для розвитку відновлюваної енергетики, включаючи сонячну, вітрову та гідроенергію. Вже сьогодні значна частка електроенергії в Латинській Америці виробляється з відновлюваних джерел, що є одним з найвищих показників у світі. Країни регіону активно інвестують у розвиток цих технологій. Крім того, Латинська Америка володіє значними запасами критично важливих мінералів, необхідних для енергетичного переходу, таких як літій, мідь та кобальт, що робить її важливим гравцем у глобальному переході до низьковуглецевої економіки [25].

Цифрова трансформація також відкриває нові горизонти для економічного зростання в Латинській Америці. Пандемія COVID-19 стала каталізатором цифровізації економік регіону, стимулюючи розвиток електронної комерції, фінтех-сектору та різноманітних цифрових послуг. Розширення використання телемедицини, дистанційної освіти та віддаленої роботи сприяє подоланню географічних бар'єрів та розширенню доступу до послуг. Регіон демонструє значний потенціал у розвитку стартап-екосистеми, особливо в таких країнах, як Бразилія, Мексика, Колумбія та Аргентина, де все частіше з'являються успішні технологічні "єдинороги" [38].

Регіональна інтеграція залишається важливим інструментом для сприяння економічному зростанню та підвищенню глобальної конкурентоспроможності Латинської Америки. Попри періодичні складнощі, існують діючі інтеграційні об'єднання, такі як Меркосур та Тихоокеанський

альянс, які сприяють регіональній співпраці [31]. Поглиблення цих процесів може допомогти країнам регіону краще інтегруватися в глобальні ланцюги створення вартості та посилити їхні позиції на міжнародних торговельних переговорах. Диверсифікація торговельних партнерів, зі зростанням торгівлі з Китаєм, Європейським Союзом та іншими регіонами, також сприяє зменшенню традиційної залежності від одного ключового партнера [26].

Агропромисловий сектор Латинської Америки є ще однією значною перевагою регіону, що має великий потенціал для подальшого розвитку завдяки багатим природним ресурсам та сприятливому клімату. Регіон вже є одним з провідних світових експортерів сільськогосподарської продукції та відіграє важливу роль у забезпеченні глобальної продовольчої безпеки. Подальший розвиток цього сектору, з урахуванням викликів, пов'язаних зі зміною клімату та деградацією ґрунтів, та впровадженням інноваційних технологій, може стати важливим драйвером економічного зростання [38].

У контексті відносин України з країнами Латинської Америки слід зазначити їхній поки що недостатній рівень розвитку, особливо враховуючи наявний потенціал для взаємовигідної співпраці [19]. Товарообіг між Україною та країнами регіону залишається відносно невеликим, а політичні позиції країн Латинської Америки щодо російської агресії проти України варіюються від рішучого засудження до нейтралітету чи навіть підтримки російської позиції [34].

Проте існують перспективні напрямки для активізації відносин між Україною та Латинською Америкою, включаючи розширення політичного діалогу, поглиблення економічного співробітництва в таких галузях, як агропромисловий комплекс, військово-технічна сфера, енергетика та космічна галузь, а також активізація культурно-гуманітарних обмінів (табл. 2.7).

Для успішної реалізації стратегії щодо Латинської Америки Україні необхідно розробити комплексний підхід, що поєднує дипломатичні,

економічні, культурні та інформаційні інструменти, враховуючи регіональні особливості та пріоритети.

Таблиця 2.7

Дипломатичні відносини країн Латинської Америки з Україною

Країна	Рівень дипломатичних відносин з Україною	Позиція щодо російсько-української війни	Основні сфери співпраці	Двосторонній товарообіг (млн USD, 2023)
Бразилія	Посольство	Суперечлива, заклики до мирного вирішення	Сільське господарство, авіація, металургія	790
Мексика	Посольство	Підтримка територіальної цілісності України без санкцій	Машинобудування, ІТ, енергетика	480
Аргентина	Посольство	Засудження агресії, гуманітарна допомога	Сільське господарство, наука, культура	310
Чилі	Консульські відносини	Засудження агресії, підтримка в ООН	Гірничодобувна промисловість, освіта	205
Перу	Посольство	Підтримка територіальної цілісності України без санкцій	Військово-технічна співпраця, фармацевтика	160
Колумбія	Консульські відносини	Засудження агресії, підтримка в ООН	Військово-технічна співпраця, сільське господарство	140
Еквадор	Консульські відносини	Нейтральна позиція	Сільське господарство, фармацевтика	115
Панама	Консульські відносини	Підтримка територіальної цілісності України без санкцій	Морське судноплавство, логістика	85
Куба	Посольство	Підтримка Росії	Медицина, туризм, культура	50
Венесуела	Дипломатичні відносини	Відкрита підтримка Росії	Обмежена співпраця	15

Розроблено авторкою за матеріалами: [5; 24]

Попри існуючі перешкоди, такі як значна географічна віддаленість та вплив російської пропаганди в деяких країнах, існують значні потенційні точки зростання співпраці між Україною та Латинською Америкою. Активізація зусиль на політичному, економічному та культурному напрямках може принести взаємну вигоду та сприяти зміцненню позицій України на міжнародній арені.

Враховуючи зростаючу роль Латинської Америки у світовій політиці та економіці, а також її зацікавленість у диверсифікації своїх міжнародних партнерів, поглиблення відносин з країнами цього регіону є важливим завданням для зовнішньої політики України.

ВИСНОВКИ

Проведене дослідження дозволило комплексно проаналізувати складні процеси формування національної та політичної ідентичності в сучасній Латинській Америці, розглядаючи їх у контексті історичного розвитку регіону, його соціально-економічних та політичних особливостей, а також ролі в сучасних міжнародно-політичних процесах.

У першому розділі було закладено теоретико-методологічні основи дослідження. Визначено ключовий понятійно-категоріальний апарат, що включає такі важливі концепції, як "національна ідентичність", "політична ідентичність", "регіональна ідентичність", "міжнародно-політичний регіон", "регіоналізм", "регіональна інтеграція" та інші. Аналіз цих понять дозволив сформулювати чітке розуміння предмету дослідження та інструментарій для подальшого аналізу.

Особливу увагу було приділено історичним етапам формування Латинської Америки як міжнародно-політичного регіону. Було встановлено, що цей процес був тривалим та багатоетапним, починаючи з колоніальної епохи, яка заклала першооснови спільного історичного досвіду та культурних особливостей. Період боротьби за незалежність став ключовим у формуванні регіональної свідомості та прагнення до самовизначення. Подальші етапи національного становлення, впливу "холодної війни" та сучасний період характеризувалися складними процесами консолідації національних держав, регіональної інтеграції та пошуку власного місця в глобальній системі. Розуміння цих історичних етапів є критично важливим для осмислення сучасних ідентифікаційних процесів у регіоні.

Аналіз соціально-економічних та політичних особливостей країн Латинської Америки виявив низку спільних рис, що впливають на формування ідентичностей. Високий рівень соціальної нерівності, залежність від експорту сировини, значний неформальний сектор економіки є важливими соціально-економічними контекстами. У політичній сфері було відзначено

циклічність політичних процесів, інституційну слабкість, поширеність корупції та вплив популістських рухів. Ці особливості створюють специфічне середовище, в якому формуються та еволюціонують національні та політичні ідентичності, часто в контексті боротьби за соціальну справедливість та політичну стабільність.

Другий розділ дослідження був присвячений аналізу ролі Латинської Америки у сучасних міжнародно-політичних процесах. Було розглянуто вплив та роль регіональних організацій, таких як СЕЛАК, УНАСУР, МЕРКОСУР та Тихоокеанський альянс. Ці організації відіграють важливу роль у сприянні регіональній інтеграції, координації зовнішньої політики та формуванні спільної регіональної ідентичності на міжнародній арені. Однак їхня ефективність часто обмежується внутрішніми розбіжностями між країнами-членами та впливом зовнішніх акторів.

Аналіз внутрішньополітичних процесів та їхнього регіонального виміру показав, що внутрішні політичні зрушення в окремих країнах можуть мати значний вплив на регіональну динаміку. Ідеологічні коливання, соціальні протести та зміни політичних режимів часто мають регіональний резонанс, впливаючи на баланс сил та інтеграційні процеси.

Дослідження впливу зовнішніх акторів на регіон виявило складну картину взаємодії. Традиційний вплив Сполучених Штатів Америки поступово змінюється зі зростанням ролі інших глобальних гравців, зокрема Китаю та Європейського Союзу. Ці зовнішні актори мають свої економічні та політичні інтереси в регіоні, що безпосередньо впливає на формування зовнішньополітичних орієнтацій країн Латинської Америки та їхні ідентифікаційні процеси у глобальному контексті.

Нарешті, було розглянуто перспективи розвитку регіону в сучасному світі та окреслено потенційну роль України у відносинах з Латинською Америкою. Було відзначено значний потенціал регіону у сфері зеленої та цифрової трансформації, а також його зростаючу роль на міжнародній арені.

Відносини України з країнами Латинської Америки наразі характеризуються недостатнім рівнем розвитку, однак існують перспективні напрямки для активізації співпраці у політичній, економічній, культурній та гуманітарній сферах. Розвиток цих відносин може сприяти зміцненню міжнародних позицій України та розширенню її партнерської мережі.

Підсумовуючи, дослідження показало, що національна та політична ідентичність у сучасній Латинській Америці є динамічним та багатовимірним явищем, що формується під впливом складної взаємодії історичних, соціально-економічних, політичних та міжнародних факторів. Регіональна інтеграція, внутрішньополітичні процеси та вплив зовнішніх акторів відіграють значну роль у конструюванні цих ідентичностей. Подальші дослідження можуть бути спрямовані на більш глибокий аналіз ідентифікаційних процесів в окремих країнах регіону, вивчення впливу глобалізації та нових інформаційних технологій на формування ідентичностей, а також на розробку практичних рекомендацій щодо активізації відносин України з країнами Латинської Америки.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Договори та конвенції Організації Американських Держав (ОАД).
Офіційний сайт ОАД. URL:
<https://www.oas.org/legal/english/treaties/treaties.htm>
2. Доповіді Економічної комісії ООН для Латинської Америки та Карибського басейну (ECLAC) про правові та економічні реформи (2024-2025). Офіційний сайт ECLAC. URL:
<https://www.cepal.org/en/publications>
3. Доповіді Управління ООН з наркотиків та злочинності (UNODC) щодо Латинської Америки. Офіційний сайт UNODC. URL:
<https://www.unodc.org/unodc/en/frontpage/index.html> (Шукайте за розділом "Publications" та регіоном "Latin America")
4. Конституція Бразилії URL:
https://www.constituteproject.org/constitution/Brazil_2023.pdf?lang=en
5. Міністерство закордонних справ України. Концепція зовнішньої політики України та регіональні стратегії (щодо Латинської Америки). Офіційний сайт МЗС України. URL: <https://mfa.gov.ua/>
6. Нормативні документи Андського Співтовариства Націй (CAN). Офіційний сайт CAN. URL:
<https://www.comunidadandina.org/instrumentos-normativos/>
7. Регіональний економічний огляд Міжнародного Валютного Фонду (МВФ): Західна півкуля. Офіційний сайт МВФ. URL:
<https://www.imf.org/en/Publications/REO/WH>
8. Рішення та консультативні висновки Міжамериканського суду з прав людини (IACHR) Офіційний сайт IACHR. URL: <https://www.corteidh.or.cr/>
9. Рішення та резолюції МЕРКОСУР. Офіційний сайт МЕРКОСУР. URL:
<https://www.mercosur.int/en/normative/>

10. Світовий Банк: Латинська Америка та Карибський басейн: новини розвитку, дослідження, дані. Офіційний сайт Світового Банку. URL: <https://www.worldbank.org/en/region/lac>
11. Стратегія розвитку відносин України з країнами Латинської Америки та Карибського басейну. Міністерство закордонних справ України. (2024, 16 лютого). URL: <https://mfa.gov.ua/storage/app/sites/1/ukraina-derzhavi-latinskoi-ameriki-ta-karibskogo-baseynu.pdf>
12. Atlantic Council. Latin America Center (останні аналітичні записки та звіти). Офіційний сайт Atlantic Council. URL: <https://www.atlanticcouncil.org/blogs/new-atlanticist/latin-america-center/>
13. Inter-American Dialogue. Latin America Program. Офіційний сайт Inter-American Dialogue. URL: <https://www.thedialogue.org/regions/latin-america/>
14. International Crisis Group. Latin America Briefings/Reports Офіційний сайт International Crisis Group. URL: <https://www.crisisgroup.org/latin-america-caribbean>
15. Miller & Chevalier Chartered. (2024/2025). Latin America Corruption Survey. URL: <https://www.millerchevalier.com/publication/2024-latin-america-corruption-survey>
16. OECD. Latin American Economic Outlook. Офіційний сайт OECD. URL: <https://www.oecd.org/en/publications/latin-american-economic-outlook.htm>
17. World Justice Project. Rule of Law Surveys in Latin American and Caribbean Countries. URL: <https://worldjusticeproject.org/our-work/wjp-rule-law-index/wjp-rule-law-index-2023/latin-america-and-caribbean>
18. Боровець, І. (2023, 27 березня). З Латинською Америкою ми не починаємо відносини «з нуля», але потрібен їх повний перезапуск. Міністерство закордонних справ України. URL:

<https://mfa.gov.ua/news/irina-borovec-z-latinskoyu-amerikoyu-mi-ne-pochinayemo-vidnosini-z-nulya-ale-potriben-yih-povnij-perezapusk>

19. Бредіхін, А. В. (2020). Регіональна безпека в Латинській Америці: виклики та можливості. Актуальні проблеми міжнародних відносин, (144), 56–69. URL: <https://eprints.cdu.edu.ua/7010/>
20. Весела Н.Л. Взаємодія ЄС та Латинської Америки в контексті глобальних кліматичних змін. Європейський Союз у мінливому світі: Монографія / за ред. В.В. Копійки. Київ: О. Зень, 2022. С. 195 – 214.
21. Візит Зеленського до Латинської Америки: яка позиція України в регіоні?. (2023, 20 березня). URL: <https://svidomi.in.ua/page/vizyt-zelenskoho-do-latynskoi-ameryky-iaka-pozytsiia-ukrainy-v-rehioni>
22. Головач, В. (2020, 29 липня). Якими мають бути пріоритети України в регіоні Латинської Америки. PRISMUA. <http://prismua.org/wp-content/uploads/2020/07/LA1.pdf>
23. Зовнішня політика країн Латинської Америки: навчальний посібник / Н.В. Гаврилова (ред.), М.В. Булик, О.Л. Гільченко, Ю.В. Константинова. Маріуполь: МДУ, 2020. 97 с.
24. Кіреєва К. Актуальні тенденції внутрішньої і зовнішньої політики держав Латинської Америки та Карибського басейну: висновки для України. 27 серпня 2024 / Зовнішня політика України. Аналітичний портал Adastra fellows. URL: <https://analytics.intsecurity.org/latin-america-trends-ukraine/>
25. Кіш, Є. В. (2018). Інтеграційні процеси в Латинській Америці: сучасний стан та перспективи. Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка, 2(8), 34-41. URL: <https://www.uzhnu.edu.ua/uk/infocentre/get/46204>
26. Кравченко, О. В. (2024). Позиції держав латинської америки щодо російсько-української війни (2014-2023). URL:

https://www.researchgate.net/publication/383583359_POZICII_DERZAV_LATINSKOI_AMERIKI_SODO_ROSIJSKO-UKRAINSKOI_VIJNI_2014-2023

27. МЗС презентувало Комунікаційну стратегію Україна – держави Латинської Америки і Карибського басейну. Міжнародний фонд "Відродження". (2024, 21 лютого). URL:

<https://www.irf.ua/mzs-prezentovalo-pershu-v-istoriyi-komunikacijnu-strategiyu-ukrayina-derzhavy-latynskoyi-ameryky-i-karybskogo-basejnu/>

28. Новий рівень взаємодії — як Україна вибудовує відносини з країнами Латинської Америки і Карибського басейну. Інтерфакс-Україна. (2024, 26 лютого). URL: <https://interfax.com.ua/news/blog/1006467.html>

29. Піддубний. І.А. Історія країн Латинської Америки. Острівні країни Карибського басейну. Гайана, Сурінам, Гвіана: навч. пос. / Чернівці: Чернівець. нац. ун-т ім. Ю.Федьковича, 2022. 192 с.

30. Розвиток відносин України з країнами Латинської Америки. Інститут міжнародних відносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка. (2004). URL: <http://kimo.univ.kiev.ua/ZPU/74.htm>

31. Російсько-українська війна у сприйнятті Латинської Америки. Борисфен Інтел. (2022, 17 серпня). URL: <https://bintel.org.ua/analytics/politics/rosijsko-ukrayinska-vijna-u-spriinyatti-latinskoyi-ameriki/>

32. Теорія економічної залежності та її розвиток у сучасних умовах. Одеський національний економічний університет. (2019.) URL: <http://dspace.oneu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/12497/>

33. Ткач, О. М. (2021). Трансформація геополітичної архітектури Латинської Америки у XXI столітті. Зовнішні справи, 31(7), 12-18. URL: https://repository.mu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/2584/1/np_zovnishnia_polityka.pdf

34. ТОП-10 публікацій про ідентичність чорношкірого населення та корінних народів Латинської Америки у 2021 році. Global Voices по-українськи. (2022, 12 січня). <https://uk.globalvoices.org/2022/01/12/5995/>
35. У МЗС хочуть бачити активнішу роль країн Латинської Америки у долі України. Укрінформ. (2024, 18 квітня). URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-politics/3853566-u-mzs-hocut-baciti-aktivnisu-ro-l-krain-latinskoj-ameriki-u-doli-ukraini.html>
36. Хижняк, І. А. (2019). Зовнішня політика країн Латинської Америки в умовах глобалізації. Міжнародні відносини, 3(45), 78-95. URL: https://enpuir.npu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/33651/Khyzhnyak_.pdf?sequence=1&isAllowed=y
37. Шевченко Н. Латинська Америка у регіональних та глобальних міжнародних процесах. 24. 04. 2023. / Українська призма. Рада зовнішньої політики. URL: https://prismua.org/lacb_4/
38. Як Україна вибудовує полілог з незахідним світом: ініціативи в Латинській Америці. Тиждень. (2024, 25 лютого). URL: <https://tyzhden.ua/iak-ukraina-vybuduie-poliloh-z-nezakhidnym-svitom-initsiatyvy-v-latynskij-amerytsi/>
39. Al-Hajri, M. (2023, December 20). Economic Challenges and Growth: The Impact of IMF and World Bank Programs on Debt Levels in Latin America. TRENDS Research & Advisory. URL: <https://trendsresearch.org/insight/economic-challenges-and-growth-the-impact-of-imf-and-world-bank-programs-on-debt-levels-in-latin-america/>
40. Amble, J. (2023, November 28). American Irregular Warfare in Latin America. Irregular Warfare Center. URL: <https://irregularwarfarecenter.org/publications/perspectives/american-irregular-warfare-in-latin-america/>
41. Amble, J. (2024, February). Foreign Intervention in Latin America and the Caribbean (CELAC Primer). Old Dominion University. URL:

<https://www.odu.edu/sites/default/files/documents/celac-foreign-intervention-revised.pdf>

42. Anzorena, M., & Hernandez-Roy, C. (2023, October 30). An Uncertain Future: Democratic Backsliding through Executive Aggrandizement under AMLO. CSIS. URL:

<https://www.csis.org/analysis/uncertain-future-democratic-backsliding-through-executive-aggrandizement-under-amlo>

43. AS/COA. (2023, October 17). Explainer: What Is Mercosur?. URL: <https://www.as-coa.org/articles/explainer-what-mercosur>

44. Azimi, M. R. (2023, March). Critique of the Modernization Theory's Conceptions of Underdevelopment: A Theoretical Approach. Academia Letters. URL:

https://www.researchgate.net/publication/379331619_Critique_of_the_Modernization_Theory's_Conceptions_of_Underdevelopment_A_Theoretical_Approach

45. Bates, N. (2023, August 28). Artificial Intelligence in Health Systems: What's Missing in Latin America and the Caribbean?. World Bank Blogs. URL: <https://blogs.worldbank.org/en/latinamerica/inteligencia-artificial-sistemas-salud-america-latina-caribe>

46. Beginning Your Research in Latin American Studies. LibGuides. UC San Diego Library. (2024, January 24). URL: <https://ucsd.libguides.com/c.php?g=90789&p=2573110>

47. Beyond Modernization Theory. University of Chicago. (2019, January). URL:

<https://bpb-us-w2.wpmucdn.com/voices.uchicago.edu/dist/f/1135/files/2019/02/Beyond-Modernization-Theory-1-19iech4.pdf>

48. Bulmer-Thomas, V. (2009). The Economic Consequences of Independence in Latin America (LSE Working Paper No. 10). LSE Research Online. URL: <https://eprints.lse.ac.uk/22482/1/wp10.pdf>

49. Burke, J. S. (2016). U.S. Implementation of Modernization Theory in the Alliance for Progress and the War on Poverty (Master's thesis, West Virginia University). URL: <https://researchrepository.wvu.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1501&context=etd>
50. Campillo Arnaiz, L., & Mari, J. (2023). A comparative and epistemic approach to Anglophone and Latin American postcolonial theory and criticism. *Cogent Arts & Humanities*, 10(1), 2167533. URL: <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/23311983.2023.2167533>
51. Castañer, X. (2011). Political Violence and Inequality in Latin America During The Cold War (IBEI Working Papers 2011/30). Institut Barcelona d'Estudis Internacionals. https://www.ibe.org/ibe_studentpaper02_71871.pdf
52. Childs, P. (2019). Postcolonial Theory. In *Oxford Research Encyclopedia of Literature*. Oxford University Press. <https://www.oxfordbibliographies.com/display/document/obo-9780190221911/obo-9780190221911-0069.xml>
53. Council on Foreign Relations. (2024, January 12). China's Growing Influence in Latin America. URL: <https://www.cfr.org/backgrounder/china-influence-latin-america-argentina-brazil-venezuela-security-energy-bri>
54. Databases - Latin American History / Oxford LibGuides. (2024, June 14) URL: <https://libguides.bodleian.ox.ac.uk/latamhistory/databases>
55. Databases - Latin American Resources @ Pitt. LibGuides. University of Pittsburgh Library. (2023, August 25). URL: <https://pitt.libguides.com/latinamericanstudies/databases>
56. de la Fuente, A., & Andrews, G. R. (2015, Winter). Afro-Latin American Studies: An Introduction. *ReVista*. URL: <https://revista.drclas.harvard.edu/afro-latin-american-studies-an-introduction/>

57. De La Torre, A. (2024). Nine key facts about poverty and inequality in Latin America and the Caribbean. World Bank Blogs. <https://blogs.worldbank.org/en/opendata/key-facts-about-poverty-and-inequality-in-latin-america>
58. De Lombaerde, P., Söderbaum, F., Van Langenhove, L., & Baert, F. (2010). The problem of comparison in comparative regionalism. *Review of International Studies*, 36(3), 731-753.
59. De Winter, L., & Della Porta, D. (2013). The Origins and Strength of Regional Parties. URL: https://www.researchgate.net/publication/231965411_The_Origins_and_Strength_of_Regional_Parties
60. Deacon, B. (2009). Understanding the global dimensions of policy. LSE Research Online. URL: [https://eprints.lse.ac.uk/28945/1/Global_dimensions_of_policy_\(LSERO_version\).pdf](https://eprints.lse.ac.uk/28945/1/Global_dimensions_of_policy_(LSERO_version).pdf)
61. D'Orsogna, M. R., & Sreenivasan, S. (2024). Regional cultures, voter participation, and health. *PLoS ONE*, 19(3), e0299692. URL: <https://pmc.ncbi.nlm.nih.gov/articles/PMC10995855/>
62. Downwardly Revises Growth Projections for Latin America and the Caribbean in 2025. ECLAC. (2024, October 25). URL: <https://www.cepal.org/en/pressreleases/eclac-downwardly-revises-growth-projections-latin-america-and-caribbean-2025>
63. Economic Outlook | Latin America and the Caribbean October 2024. World Bank. (2024, October). URL: <https://www.worldbank.org/en/region/lac/publication/perspectivas-economicas-america-latina-caribe>
64. Education in Latin America and the Caribbean. World Bank. URL: <https://www.worldbank.org/en/programs/educacion-america-latina-caribe>

65. Ellis, R. E. (2010, November). China's footprint in Latin America (Brief 20). European Union Institute for Security Studies. URL: <https://www.iss.europa.eu/publications/briefs/chinas-footprint-latin-america>
66. Esquirol, J. L. (2013, Spring). A History of Weak Constitutional Law and Corruption in Latin America. ReVista. URL: <https://revista.drclas.harvard.edu/a-history-of-weak-constitutional-law-and-corruption-in-latin-america/>
67. Experts Explore Globalization, Trade, and Regionalism in Latin America. Georgetown University. (2021, December 9). URL: <https://global.georgetown.edu/features/experts-explore-globalization-trade-and-regionalism-in-latin-america>
68. Farquharson, C., & Tetlow, G. (2019). Tackling the UK's regional economic inequality: Binding constraints and avenues for policy intervention. Harvard Kennedy School. URL: https://www.hks.harvard.edu/sites/default/files/centers/mrcbg/files/198_AWP_final.pdf
69. Feinberg, R., & Lopez, R. (2023, April 19). The shift from party to personality politics is harming Latin American democracies. Atlantic Council. URL: <https://www.atlanticcouncil.org/in-depth-research-reports/issue-brief/the-shift-from-party-to-personality-politics-is-harming-latin-american-democracies/>
70. Fitzgerald, E. V. K. (2004). Political violence and economic development in Latin America: issues and evidence. CEPAL. <https://repositorio.cepal.org/bitstreams/d723c93d-b7d3-4391-9de4-b369eecb5fff/download>
71. Foreign Direct Investment in Latin America and the Caribbean Fell by 9.9% in 2023, but Amount Received is Above the Average in the Last Decade. ECLAC. (2024, May 14). URL: <https://www.cepal.org/en/pressreleases/eclac-foreign-direct-investment-latin-america-and-caribbean-fell-99-2023-amount>

72. Freidenberg, J. (2007, Fall). A Conceptual Framework to Understand Latino Immigrants' Well Being: An Introduction to the Issue. *Journal of Latino/Latin American Studies*, 2(2), 1-13. URL: https://meridian.allenpress.com/jollas/article-pdf/2/2/1/1805679/llas_2_2_k773625_71h544853.pdf
73. Galston, W. A. (2020). Rising inequality: A major issue of our time. Brookings Institution. URL: <https://www.brookings.edu/articles/rising-inequality-a-major-issue-of-our-time/>
74. Gilly, A. (2012, Spring). Debate The Postcolonial in Latin America and the Concept of Coloniality: A Historian's Point of View. *A Contra Corriente: A Journal on Social History and Literature in Latin America*, 9(3). URL: <https://acontracorriente.chass.ncsu.edu/index.php/acontracorriente/article/download/496/767/0>
75. Global Foundation for Democracy and Development. (2024). Global Forum 2024 Warns of the Worrying Trend of Democratic Erosion in Latin America. URL: <https://www.globalfoundationdd.org/global-forum-2024-warns-of-the-worrying-trend-of-democratic-erosion-in-latin-america/>
76. Grosfoguel, R. (2022, January 27). Academic colonialism and marginalization: on the contentious postcolonial–decolonial debate in Latin American Studies. *Third World Quarterly*, 43(2), 283-301. URL: <https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/13688790.2022.2030576>
77. Harris, R. L. (1991, Summer). Developmentalism, Modernity, and Dependency Theory in Latin America. *Latin American Perspectives*, 18(3), 67-88. URL: <https://muse.jhu.edu/article/23893/summary>
78. Hesketh, J. (2025, лютый 9). The Decline of Democracy in Latin America: Challenges and Trends in 2024. Kings Think Tank Spectrum. <https://kingsthinktankspectrum.wordpress.com/2025/02/09/the-decline-of-democracy-in-latin-america-challenges-and-trends-in-2024/>

79. How Latin America Can Use Trade to Boost Growth. (2023). International Monetary Fund (IMF). URL: <https://www.imf.org/en/Blogs/Articles/2023/11/16/how-latin-america-can-use-trade-to-boost-growth>
80. How to Stop the Increasingly Authoritarian Slide in Latin America. (2023). CSIS. URL: <https://www.csis.org/analysis/how-stop-increasingly-authoritarian-slide-latin-america>
81. Impacts of Chinese Economic and Political Influence on South America and US National Security. (2024). Air University. URL: <https://www.airuniversity.af.edu/Wild-Blue-Yonder/Articles/Article-Display/Article/3808473/impacts-of-chinese-economic-and-political-influence-on-south-america-and-us-nat/>
82. Industrialization and Authoritarianism in Latin America. (1978). SSRIC. URL: <https://items.ssrc.org/from-our-archives/industrialization-and-authoritarianism-in-latin-america/>
83. International agencies other than those of the United Nations system. (2022). Forum of the Countries of Latin America and the Caribbean on Sustainable Development 2022. URL: <http://foroalc2030.cepal.org/2022/en/stakeholders/international-agencies-other-those-united-nations-system.html>
84. International Conference: Authoritarianism, Memory and Human Rights in Latin America. (2025). University of Pittsburgh. URL: <https://www.ucis.pitt.edu/clas/authoritarianism>
85. Ives, C. (2012). Revolutions, Coups, and Regrets: US Intervention in Latin America during the Cold War. *Hohonu*, 10, 98–101. URL: <https://hilo.hawaii.edu/campuscenter/hohonu/volumes/documents/RevolutionsCoupsandRegretsU.S.InterventioninLatinAmericaduringtheColdWar.pdf>

86. Journal of Latin American Studies. (2024). Cambridge Core. URL: <https://www.cambridge.org/core/journals/journal-of-latin-american-studies>
87. Khodaygan, M., & Azimi, M. R. (2024, July). Dependency Theory: An Underdevelopmental Thought from Latin America to the Entire World. URL: https://www.researchgate.net/publication/382143085_Dependency_Theory_An_Underdevelopmental_Thought_from_Latin_America_to_the_Entire_World
88. Latin America and Caribbean Overview: Development news, research, data. (2025). World Bank. URL: <https://www.worldbank.org/en/region/lac/overview>
89. Latin America and Caribbean Ties Rebound with CELAC. (2025, травня 1). Mass Peace Action. URL: <https://masspeaceaction.org/news/latin-america/latin-america-and-caribbean-ties-rebound-with-celac/2025/05/01/>
90. Latin America and the Caribbean Overview: March 2025. ACLED. (2025, March 7). URL: <https://acleddata.com/2025/03/07/latin-america-and-the-caribbean-overview-march-2025/>
91. Latin America and the IMF. (2024). International Monetary Fund (IMF). URL: <https://www.imf.org/en/Publications/fandd/issues/2024/06/Latin-America-and-The-IMF-Pablo-Garcia-Silva>
92. Latin America has a history of border disputes, but good fences are making for better neighbours. Le Monde diplomatique. (2022, грудень 6). <https://mondediplo.com/2022/12/06latin-american>
93. Latin American Economic Outlook 2024. (2024). OECD. URL: https://www.oecd.org/en/publications/latin-american-economic-outlook-2024_c437947f-en.html
94. Latin American Free Trade LAFTA Exports, Imports, and Trade Partners /The Observatory of Economic Complexity. (2025). URL: https://oec.world/en/profile/international_organization/lafta

95. Latin American Integration: The Dilemma / E-International Relations. (2019, October 10).
<https://www.e-ir.info/2019/10/10/latin-american-integration-the-dilemma/>
96. Latin America's Dictators Scramble To Join BRICS / FMSSO. (2025).
<https://fmss.tradoc.army.mil/2025/latin-americas-dictators-scramble-to-join-brics/>
97. Lederman, J. D. (2019, March 27). Domestic structure and sub-national foreign policy: an explanatory framework. *Regional & Federal Studies*. URL:
<https://www.emerald.com/insight/content/doi/10.1108/refs-10-2018-008/full/html>
98. Lehmann, D. (2008). Democracy in Latin America since 1930 (Chapter 2). In L. Bethell (Ed.), *The Cambridge History of Latin America: Volume 6, Part 2, Latin America Since 1930: Economy, Society, and Politics*. Cambridge University Press. URL:
<https://www.cambridge.org/core/books/cambridge-history-of-latin-america/democracy-in-latin-america-since-1930/B47ADB618DF2547885A2EE8F9E2A53BA>
99. Levitsky, S., & Loxton, J. (2024, листопад 6). Polarization and Political Conflict in Latin America in the Aftermath of the Left Turn. *Review of Democracy*. <https://revdem.ceu.edu/2024/11/06/polarization-latin-america/>
100. Library Guides at UC Berkeley (2023, October 20). Databases - Latin American Studies. URL:
<https://guides.lib.berkeley.edu/c.php?g=709796&p=5044139>
101. Linders, A. (2023). Regional inequalities and political trust in a global context. *Territory, Politics, Governance*, 11(5), 896–914. URL:
<https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/13501763.2023.2269207>
102. Love, J. L., & Barickman, B. J. (1981, May). Elites, Masses, and Modernization in Latin America, 1850–1930. *Hispanic American Historical Review*, 61(2), 347-363. URL:
<https://read.dukeupress.edu/hahr/article/61/2/347/148813/Elites-Masses-and-Modernization-in-Latin-America>

103. Lugo, J. R. (2021, January 19). Corruption and environmental crime in Latin America (U4 Issue 2021:1). U4 Anti-Corruption Resource Centre. URL: <https://www.u4.no/publications/corruption-and-environmental-crime-in-latin-america>
104. Lynch, F. J. (2019, January-February). Corruption and Corrosion in Latin America. Military Review. URL: <https://www.armyupress.army.mil/Journals/Military-Review/English-Edition-Archives/Jan-Feb-2019/Lynch-Corruption/>
105. Malloy, J. M. (1977). Authoritarianism and Corporatism in Latin America (Pitt Latin American Series). University of Pittsburgh Press.
106. Manduca, C. (2020). The Contribution of National Income Inequality to Regional Economic Divergence [Master's thesis]. Harvard DASH. URL: https://dash.harvard.edu/bitstream/handle/1/40455849/manduca_regions_dash.pdf?sequence=1
107. Many in Emerging and Developing Nations Disconnected from Politics / Pew Research Center. (2014, грудень 18). URL: <https://www.pewresearch.org/global/2014/12/18/many-in-emerging-and-developing-nations-disconnected-from-politics/>
108. MERCOSUR at a Crossroads: Challenges and Opportunities in the Current Global Context Aduana News. (2024). URL: <https://aduananews.com/en/mercosur-en-la-encrucijada-desafios-y-oportunidades-en-el-contexto-global-actual/>
109. Mercosur Trade: A Deep Dive into Global Deals / Number Analytics. (2024). URL: <https://www.numberanalytics.com/blog/mercosur-trade-guide>
110. Mercosur: Perspectives and Opportunities / The Conservative. (2024).. URL: <https://www.theconservative.online/mercosur-perspectives-and-opportunities>
111. Mercosur: South America's Fractious Trade Bloc / Council on Foreign Relations. (2024). URL: <https://www.cfr.org/backgrounder/mercosur-south-americas-fractious-trade-bloc>

112. Mignolo, W. D. (2007). Toward a Postcolonial Sociology: The View from Latin America. *Current Sociology Monographs*, 55(2), 173-189. URL: https://www.researchgate.net/publication/271216727_Toward_a_Postcolonial_Sociology_The_View_from_Latin_America
113. Mignolo, W. D. (2008). *Coloniality at Large: Latin America and the Postcolonial Debate*. Duke University Press. URL: <https://www.dukeupress.edu/coloniality-at-large>
114. Migration, Regionalism, and National Identity Conflicts in. (2007). Seattle University ScholarWorks. URL: <https://scholarworks.seattleu.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1008&context=intl-std-theses>
115. Miller & Chevalier Chartered. (2024). Latin America Corruption Survey 2024. URL: <https://www.millerchevalier.com/publication/2024-latin-america-corruption-survey>
116. Miller, M., & Wibbels, E. (2010). Breaking Out of the Coup Trap: Political Competition and Military Coups in Latin America. *Comparative Political Studies*, 43(10), 1261-1288. URL: <https://citeseerx.ist.psu.edu/document?repid=rep1&type=pdf&doi=2f87f30960c2da14c808bb1a19f64eb655578991>
117. Modernization theory - (Latin American History – 1791 to Present). Fiveable. (2016). URL: <https://library.fiveable.me/key-terms/latin-america-1791-present/modernization-theory>
118. Moore, J. A. (2014). *Social Capital: The Link Between State Political Culture and Civic and Political Participation* [Master's thesis, University of Mississippi]. eGrove. URL: <https://egrove.olemiss.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=3981&context=etd>

119. My education, our future - Latin America and Caribbean. World Bank. (2022).

URL: <https://www.worldbank.org/en/region/lac/brief/mi-educaci-n-nuestro-futuro>

120. NCFL Congress 24 Resolved: Latin American countries should prioritize intraregional trade over international trade (Essay). DebateUS. (2024). URL: <https://debateus.org/latin-american-countries-should-prioritize-intraregional-trade-over-international-trade-2/>

121. O'Donnell, G. (1975). Modernization and Bureaucratic Authoritarianism. *Hispanic American Historical Review*, 55(3), 565–571. <https://read.dukeupress.edu/hahr/article/55/3/565/150895/Modernization-and-Bureaucratic-Authoritarianism>

122. Ozawa, Y. (2025, January 8). Why joining the BRICS now would be a risky move for Latin American countries. *Modern Diplomacy*. URL: <https://moderndiplomacy.eu/2025/01/08/why-joining-the-brics-now-would-be-a-risky-move-for-latin-american-countries/>

123. Penry, E. (2012, July 25). Dependency Theory in Latin American History. *Oxford Bibliographies*. URL: <https://www.oxfordbibliographies.com/display/document/obo-9780199766581/obo-9780199766581-0205.xml>

124. Perelli, C. (2023). The OAS Is Fragile Ahead of a Key Election. *Americas Quarterly*. <https://www.americasquarterly.org/article/the-oas-is-fragile-ahead-of-a-key-election/>

125. Poblete, J. (2017). *New Approaches to Latin American Studies: Culture and Power* (1st ed.). Routledge. <https://www.routledge.com/New-Approaches-to-Latin-American-Studies-Culture-and-Power/Poblete/p/book/9781138067974>

126. Protests in Latin America / Chatham House. (2021). <https://www.chathamhouse.org/events/all/members-event/protests-latin-america>

127. Ramos, L., & Serrano, F. (2022, January-March). Dependency Theory and the Critique of Neodevelopmentalism in Latin America. *Brazilian Journal of Political Economy*, 42(1), 101-118. URL: https://www.researchgate.net/publication/359381319_Dependency_Theory_and_the_Critique_of_Neodevelopmentalism_in_Latin_America
128. Regional Economic Outlook, Western Hemisphere, April 19th, 2024. International Monetary Fund (IMF). (2024, квітень 19). URL: <https://www.imf.org/en/Publications/REO/WH/Issues/2024/04/19/regional-economic-outlook-western-hemisphere-april-2024>
129. Regional Meeting for Latin America and the Caribbean 14th: The impact of the Odebrecht corruption case / UNCAC Coalition. (2023). <https://uncaccoalition.org/14th-regional-meeting-for-latin-america-and-the-caribbean-the-impact-of-the-odebrecht-corruption-case/>
130. Research Help - Latin American Studies Research Guide. University of Montana Library. (2024). <https://libguides.lib.umt.edu/las>
131. Restrepo, J. (2018). The research on modernity in Latin America: Lineages and dilemmas. ResearchGate. https://www.researchgate.net/publication/328756416_The_research_on_modernity_in_Latin_America_Lineages_and_dilemmas
132. Rule of Law Surveys in 26 Latin American and Caribbean Countries Capture Authoritarian Trends and Widespread Mistrust / World Justice Project. (2024). URL: <https://worldjusticeproject.org/news/rule-of-law-surveys-latin-america-caribbean-authoritarian-trends>
133. Sheinin, D. F. (2003, Fall). Response: Colonial and Post-colonial Latin America. *African Studies Quarterly*, 7(2&3). URL: <https://asq.africa.ufl.edu/wp-content/uploads/sites/168/Sheinin-Response-Vol-7-Issues-23.pdf>

134. Shifter, M., & Arnson, C. J. (2018, May 17). Beyond the Scandals: The Changing Context of Corruption in Latin America. The Dialogue. URL: <https://thedialogue.org/analysis/beyond-the-scandals-the-changing-context-of-corruption-in-latin-america>
135. Simón Bolívar / World History. Lumen Learning. (2018). URL: <https://courses.lumenlearning.com/suny-worldhistory/chapter/26-1-2-simon-bolivar/>
136. Sjoberg, F., & Lindahl, R. (2021). Negative Shocks and Political Parties' Territorial Demands: The Institutional Roots of Party Competition. *Frontiers in Political Science*, 3, 701115. URL: <https://www.frontiersin.org/journals/political-science/articles/10.3389/fpos.2021.701115/full>
137. Sjoberg, F., & Wucherpfennig, J. (2024). Political Fragility: Coups d'État and Their Drivers. *IMF Staff Discussion Notes*, 2024(034), 1–40. URL: <https://www.elibrary.imf.org/view/journals/001/2024/034/article-A001-en.xml>
138. Social Panorama of Latin America and the Caribbean, 2024: the challenges of non-contributory social protection. CEPAL. (2024). <https://www.cepal.org/en/publications/80859-social-panorama-latin-america-and-caribbean-2024-challenges-non-contributory>
139. Socioeconomic overview in the context of the pandemic. *Health in the Americas* / Pan American Health Organization (PAHO). (2022). <https://hia.paho.org/en/covid-2022/socioeconomic>
140. Solis, M. (2023, January 23). Understanding the Recent Protests in Latin America. CNA. URL: <https://www.cna.org/our-media/indepth/2023/01/understanding-the-recent-protests-in-latin-america>
141. Tackling the Learning Crisis in Latin America and the Caribbean. World Bank. (2024, березень 22).

<https://www.worldbank.org/en/results/2024/03/22/tackling-the-learning-crisis-in-latin-america-and-the-caribbean>

142. Terman, R. (1976). Modernization and Dependency: Alternative Perspectives in the Study of Latin American Underdevelopment. <http://www.rochelleterman.com/ComparativeExam/sites/default/files/Bibliography%20and%20Summaries/Valenzuela%201976.pdf>

143. The Pacific Alliance: An Overview. Canning House. (2018). https://www.canninghouse.org/storage/uploads/resources/misc/pacific-alliance-overview_tgufr.pdf

144. Transforming Challenges into Action: Advancing Universal Health Coverage in Latin America and the Caribbean. World Bank. (2024, December 6). URL:

<https://www.worldbank.org/en/news/feature/2024/12/06/transformar-el-desafio-en-accin-la-cobertura-universal-de-salud-en-amrica-latina-y-el-caribe>

145. Transforming Health: The World Bank's Shift from Crisis Response to Building Health System Resilience in Latin America and the Caribbean. World Bank. (2024, November 1). URL: <https://www.worldbank.org/en/results/2024/11/01/-transforming-health-the-world-bank-s-shift-from-crisis-response-to-building-health-system-resilience-in-latin-america-a>

146. Trebilcock, M. J. (2011). Modernization Theory Revisited: Latin America, Europe, and the U.S. in the Nineteenth and Early Twentieth Century. https://www.researchgate.net/publication/262458341_Modernization_Theory_Revisited_Latin_America_Europe_and_the_US_in_the_Nineteenth_and_Early_Twentieth_Century

147. Understanding Social Unrest in Latin America. Ideas Matter. Inter-American Development Bank. (2019, December 11). URL: <https://blogs.iadb.org/ideas-matter/en/understanding-social-unrest-in-latin-america/>

148. Vaccari, L. (2017, May 26). Dependency Research Programme: Its Latin American Origins and Global Contemporary Applications. Oxford Research Encyclopedia of International Studies. URL: <https://oxfordre.com/internationalstudies/display/10.1093/acrefore/9780190846626.001.0001/acrefore-9780190846626-e-801>
149. Valencia, C. (2019, September). Dependency Theory and Its Revival in the Twenty-First Century. *Latin American Research Review*, 54(3), 603-619. URL: <https://www.cambridge.org/core/journals/latin-american-research-review/article/dependency-theory-and-its-revival-in-the-twentyfirst-century/33333A2BF1108CF2276DE2415DD38C87>
150. Van der Zee, S. (2021, July 16). The US and the Fear of Communism in their own 'Backyard'. Roosevelt. <https://www.roosevelt.nl/en/from-the-vaults/the-us-and-the-fear-of-communism-in-their-own-backyard/>
151. Vásquez, I. (2020). The Consequences of CIA-Sponsored Regime Change in Latin America. Cato Institute. <https://www.cato.org/research-briefs-economic-policy/consequences-cia-sponsored-regime-change-latin-america>
152. Villegas Plá, B. (2023). Dependency theory meets feminist economics: a research agenda. *Third World Quarterly*, 45(8), 1325–1342. URL: <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/01436597.2023.2292176>

Додатки

Додаток А

Таблиця 1.1

Теоретичні основи та концепції

Теоретична основа	Основні концепції	Ключові прихильники	Короткий опис
Теорія залежності	Центр-периферія, нерівний обмін, залежний розвиток, розвиток відсталості	Рауль Пребіш, Андре Гундер Франк, Фернандо Енріке Кардозу, Теотоніо дус Сантус	Стверджує, що відсталість у Латинській Америці є наслідком її історичної інтеграції в глобальну капіталістичну систему як залежної периферії, де ресурси видобуваються країнами ядра.
Теорія модернізації	Дихотомія «традиційне-сучасне», стадії зростання, дифузія, внутрішні фактори (цінності, інститути)	Волт Ростоу, Сеймур Мартін Ліпсет	Постулює, що суспільства проходять лінійні стадії від традиційного до сучасного, керовані економічним розвитком та прийняттям західних цінностей та практик. Критикується за євроцентризм та ігнорування зовнішніх факторів.
Постколоніальна/Деколоніальна думка	Колоніальна спадщина, динаміка влади, культурна репрезентація, критика західних знань, колоніальність влади/буття/знання, деколонізація систем знань, трансмодерність	Едвард Саїд, Хомі Бгабха, Вальтер Міньоло, Рамон Гросфогель	Аналізує тривалий вплив колоніалізму на ідентичність, владу та культуру. Деколоніальна думка, що виникла в Латинській Америці, конкретно зосереджується на деколонізації систем знань та оскарженні стійких колоніальних владних структур після формальної незалежності. Підкреслює регіональну специфіку іберійського колоніалізму.

Розроблено авторкою за матеріалами: [88].

Додаток Б

Таблиця 1.3

Основні ініціативи регіональної інтеграції в Латинській Америці

Назва ініціативи	Рік заснування	Основні країни-члени	Основні цілі	Поточний статус/Ключові досягнення
Латиноамериканська асоціація вільної торгівлі (LAFTA)	1960	Аргентина, Бразилія, Чилі, Мексика, Парагвай, Перу, Уругвай	Створення спільного ринку в Латинській Америці шляхом поступового зниження торговельних бар'єрів.	Реорганізована в Латиноамериканську асоціацію інтеграції (ALADI) в 1980 році через повільний прогрес та розбіжності між членами.
Андська спільнота (раніше Андський пакт)	1969	Болівія, Колумбія, Еквадор, Перу	Сприяння промисловій, сільськогосподарській, соціальній та торговельній співпраці.	Діє донині, прагне до економічної та соціальної інтеграції. Венесуела вийшла у 2006 році, Чилі – у 1977 році.
Меркосур (Південний спільний ринок)	1991	Аргентина, Бразилія, Парагвай, Уругвай (Венесуела призупинила членство, Болівія в процесі приєднання)	Сприяння вільній торгівлі та вільному руху товарів, людей та валют між країнами-членами.	Діє донині, є важливим економічним та політичним блоком у Південній Америці, попри внутрішні розбіжності.
Тихоокеанський альянс	2012	Чилі, Колумбія, Мексика, Перу	Поглиблення регіональної інтеграції та досягнення повної свободи руху товарів, послуг, капіталу та людей, з особливою орієнтацією на Азію.	Діє донині, усунув більшість тарифів між членами, має численних спостерігачів та асоційованих членів.
продовження				

Союз південноамериканських націй (UNASUR)	2008	Аргентина, Болівія, Бразилія, Чилі, Колумбія, Еквадор, Гаяна, Парагвай, Перу, Суринам, Уругвай, Венесуела	Сприяння регіональній інтеграції в різних сферах, включаючи демократію, освіту, енергетику, інфраструктуру та безпеку.	Значно послабився через політичні розбіжності та вихід багатьох країн-членів.
Співтовариство країн Латинської Америки та Карибського басейну (CELAC)	2010	Усі незалежні держави Латинської Америки та Карибського басейну (за винятком Канади та США)	Сприяння політичній, соціальній та культурній інтеграції регіону, покращення якості життя, стимулювання економічного зростання.	Діє донині, розглядається як альтернатива ОАД, прагне до зміцнення регіональної автономії.
Організація американських держав (ОАД)	1948 (перейменована з Міжнародного союзу американських республік, заснованого в 1890)	Усі незалежні держави Америки	Зміцнення миру та безпеки, сприяння демократії, забезпечення мирного врегулювання спорів, сприяння економічному, соціальному та культурному розвитку.	Діє донині, є головним багатостороннім форумом для обговорення політичних питань у Західній півкулі, але часто критикується за вплив США.

Створено авторкою за матеріалами: [43; 144;145].

Додаток В

Таблиця 1.4

Історичні етапи формування Латинської Америки як
міжнародно-політичного регіону

Період	Ключові події	Наслідки для регіональної ідентичності
Колоніальний період (XVI–XIX ст.)	Іспанська та португальська колонізація	Формування спільної мовної та релігійної основи
Період незалежності (1810–1830-ті рр.)	Війни за незалежність, формування незалежних держав	Створення національних ідентичностей, подібних політичних систем
Період становлення націй (XIX ст.)	Утвердження національних держав, громадянські війни	Закріплення національних особливостей, розвиток політичних систем
Початок XX ст.	Поширення доктрини Монро, економічний вплив США	Формування латиноамериканської регіональної ідентичності як протиставлення "північному сусіду"
Середина XX ст.	Політичні експерименти, революції, військові диктатури	Поляризація політичних систем, ідеологічна боротьба
Кінець XX ст.	Демократизація, економічні реформи, створення регіональних організацій	Консолідація демократичних режимів, розвиток регіональної інтеграції
Початок XXI ст.	"Лівий поворот", посилення регіоналізму	Посилення політичної та економічної автономії регіону
Сучасний період	Політична поляризація, криза в окремих країнах, нові виклики	Пошук нової регіональної ідентичності в багатополлярному світі

Створено авторкою за джерелом: [29].

Додаток Г

Таблиця 1.5

Соціально-економічні та політичні особливості країн Латинської
Америки

Країна	Політична система	Економічна модель	Рівень соціально-економічного розвитку	Ключові соціальні проблеми
Бразилія	Федеративна президентська республіка	Змішана економіка, орієнтована на експорт	Середній, зі значними регіональними відмінностями	Соціальна нерівність, злочинність, екологічні проблеми
Мексика	Федеративна президентська республіка	Ринкова економіка, тісно пов'язана з США	Середній, з великою нерівністю	Нарко-злочинність, корупція, бідність
Аргентина	Федеративна президентська республіка	Змішана економіка, періодичні економічні кризи	Вище середнього	Інфляція, економічна нестабільність
Чилі	Унітарна президентська республіка	Ліберальна ринкова економіка	Високий для регіону	Соціальна нерівність, пенсійна система
Колумбія	Унітарна президентська республіка	Ринкова економіка	Середній	Внутрішній конфлікт, наркоторгівля
Венесуела	Федеративна президентська республіка	Економіка з високим рівнем державного втручання	Низький, економічна криза	Гіперінфляція, політична криза, міграція
Перу	Унітарна президентська республіка	Ринкова економіка	Середній	Політична нестабільність, корупція
Продовження				

Ку ба	Соціалістична республіка	Планова економіка з елементами ринку	Середньо-низьки й	Економічна блокада, обмеження свобод
----------	-----------------------------	--	----------------------	---

Створено авторкою за матеріалами: [2; 7; 10; 16; 32 39].

Додаток Д

Таблиця 1.6

Ключові характеристики періодів становлення Латинської Америки

Період	Ключові характеристики	Значення для сучасності
Доколумбовий період	Розвинені індіанські цивілізації	Культурна спадщина, вплив на національну ідентичність
Колоніальний період	Європейське панування, встановлення соціальної ієрархії	Інституційна спадщина, мовна єдність, соціальна нерівність
Період незалежності	Формування незалежних держав	Політичні кордони, традиції республіканізму
Консолідація національних держав	Формування національних ідентичностей, економічна залежність	Політична культура, взаємини з зовнішніми акторами
Період популізму та націоналізму	Популістські режими, державне втручання в економіку	Традиції націоналізму та етатизму
Період військових диктатур	Авторитарні режими, неоліберальні експерименти	Проблеми порушення прав людини, антиавторитарний дискурс
Демократичний перехід	Відновлення демократичних інститутів	Сучасні політичні системи
Лівий поворот	Прихід до влади лівих сил	Соціальні програми, регіональна інтеграція
Сучасний період	Політична поляризація, нові виклики	Пошук альтернативних моделей розвитку

Створено авторкою за матеріалами: [23; 29; 32; 34].

Додаток Е

Таблиця 1.8

Економічні показники країн Латинської Америки

№	Країна	ВВП (номінальний), млрд \$	ВВП на душу населення, \$
1	Бразилія	2 331,4	11 352
2	Мексика	2 017,0	15 249
3	Аргентина	604,3	12 812
4	Колумбія	314,5	6 500
5	Чилі	317,0	16 000
6	Перу	252,3	7 000
7	Венесуела	120,0	4 000
8	Еквадор	107,5	6 000
9	Гватемала	90,0	4 500
10	Куба	100,0	9 000
11	Болівія	45,0	3 500
12	Домініканська Республіка	88,0	8 000
13	Гондурас	28,0	2 700
14	Парагвай	30,0	5 200
15	Сальвадор	27,0	4 000

Створено авторкою за матеріалами: [71]

Додаток Ж

Таблиця 1.10

Політичні системи країн Латинської Америки

Країна	Політичний режим	Правляча партія/коаліція	Президент	Особливості політичної системи
Аргентина	Президентська республіка	Libertad Avanza (Свобода просувається)	Хав'єр Мілей	Федеративна держава з сильною президентською владою. Двопалатний парламент (Конгрес).
Бразилія	Федеративна президентська республіка	Partido dos Trabalhadores (Партія трудящих)	Луїс Інасіу Лула да Сілва	Федеративна республіка з багатопартійною системою. Президент є главою держави та уряду.
Мексика	Федеративна президентська республіка	MORENA (Movimiento Regeneración Nacional)	Клаудія Шейнбаум	Федеративна держава з сильною президентською владою. Президент обирається на 6 років без права переобрання.
Мексика	Президентська республіка	Arquebo Dignidad (коаліція лівих партій)	Габріель Борич	Унітарна держава з багатопартійною системою. Потужні демократичні традиції.
Колумбія	Президентська республіка	Pacto Histórico (Історичний пакт)	Густаво Петро	Унітарна держава з багатопартійною системою. Перший лівий президент в історії країни.
Перу	Президентська республіка	Perú Libre / Peru Moderno (коаліція)	Діна Болуарте	Унітарна держава з частими політичними кризами та імпічментами президентів.
Венесуела	Президентська республіка	PSUV (Єдина соціалістична партія Венесуели)	Ніколас Мадуро	Авторитарний режим з сильною президентською владою. Глибока економічна та політична криза.
Куба	Соціалістична республіка	Комуністична партія Куби	Мігель Діас-Канел	Однопартійна соціалістична система. Поступова лібералізація економіки при збереженні політичної системи.
Уругвай	Президентська	Coalición	Луїс	Стабільна демократія з

	республіка	Republicana (коаліція)	Лакальє Поу	сильними інститутами та соціальною політикою.
Болівія	Президентська республіка	MAS (Рух до соціалізму)	Луїс Арсе	Багатонаціональна держава з сильним впливом корінних народів на політику.
Еквадор	Президентська республіка	ADN (Acción Democrática Nacional)	Даніель Нобоа	Унітарна держава з нестабільною політичною системою. Часті зміни президентів.
Парагвай	Президентська республіка	ANR (Partido Colorado)	Сантьяго Пенья	Консервативна політична система з домінуванням правих сил.
Гватемала	Президентська республіка	Movimiento Semilla	Бернардо Аревало	Республіка з проблемами корупції та впливу наркокартелів на політику.
Домініканс ька Республіка	Президентська республіка	PRM (Partido Revolucionario Moderno)	Луїс Абінадер	Стабільна демократична система з двопартійною системою.
Коста-Рик а	Президентська республіка	PPSD (Partido Progreso Social Democrático)	Родріго Чавес	Одна з найстабільніших демократій регіону. Без постійної армії з 1949 року.
Панама	Президентська республіка	Realizando Metas	Хосе Рауль Муліно	Країна з розвинутою економікою та стабільною політичною системою.
Нікарагуа	Президентська республіка	FSLN (Сандиністськ ий фронт національного визволення)	Даніель Ортега	Авторитарний режим з обмеженням політичних свобод та опозиції.
Сальвадор	Президентська республіка	Nuevas Ideas	Наїб Букеле	Популістський режим з високою підтримкою населення завдяки боротьбі зі злочинністю.
Гондурас	Президентська республіка	Partido Libre	Хіомара Кастро	Перша жінка-президент в історії країни. Проблеми з корупцією та злочинністю.
Гаїті	Президентська республіка	Перехідний уряд	Аликс Дидьє Филс-Еме (прем'єр-мі ністр)	Критична політична нестабільність, проблеми безпеки, відсутність функціонуючих інститутів.

Розроблено авторкою за матеріалами: [75; 84; 90; 96; 147].

Додаток И

Таблица 1.11

Основні макроекономічні показники країн Латинської Америки

Країни	ВВП (номінальний), млрд \$	Реальне зростання ВВП, %	Інфляція, %	Безробіт тя, %	Державний борг, % ВВП*
Аргентина	604	5.5	140	7.5	80
Бразилія	2 331	2.0	4.0	7.8	75
Мексика	2 017	-0.3	4.2	3.0	48
Колумбія	314	2.4	5.5	10.0	60
Чилі	317	2.0	3.0	8.5	38
Перу	252	2.8	3.3	6.0	33
Еквадор	107	1.8	2.4	3.8	56
Венесуела	120	-2.0	170	8.0	240
Домінікана	88	5.0	4.0	5.5	59
Болівія	45	2.2	5.7	4.5	65
Парагвай	30	3.8	3.6	5.6	36
Уругвай	78	3.2	5.0	8.0	61
Гватемала	90	3.5	4.5	2.5	30
Гондурас	28	3.7	5.0	8.5	53

продовження					
Сальвадор	27	2.5	2.8	6.0	77
Панама	80	4.0	2.0	6.5	56
Коста-Рика	75	3.5	2.5	7.0	65
Куба	100	2.0	70	3.0	120

Розроблено авторкою за матеріалами: [94; 128]

Додаток К

Таблиця 2.1

Регіональні організації Латинської Америки

Організація	Рік заснування	Країни-учасниці	Основні цілі	Досягнення та проблеми
МЕРКОСУР	1991	Аргентина, Бразилія, Парагвай, Уругвай, Венесуела (призупинено)	Економічна інтеграція, зона вільної торгівлі	Створення митного союзу, спільний ринок (неповний), внутрішні суперечності
Андське співтовариство	1969	Болівія, Колумбія, Еквадор, Перу	Економічна інтеграція	Втрата впливу, вихід Венесуели
УНАСУР	2008	12 південноамериканських країн	Політична інтеграція, координація оборони	Фактичний розпад після 2018 року
CELAC	2010	33 країни регіону	Політичний діалог, координація регіональних позицій	Відсутність інституційної структури, регіональні суперечності
Тихоокеанський альянс	2011	Чилі, Колумбія, Мексика, Перу	Вільна торгівля, економічна інтеграція	Зростання внутрішньорегіональної торгівлі, спільні ініціативи
ALBA	2004	Венесуела, Куба, Болівія та ін	Альтернативна соціалістична інтеграція	Криза через економічні проблеми Венесуели
OAS (Організація американських держав)	1948	Більшість країн Західної півкулі	Демократія, права людини, безпека	Суперечності щодо ролі США, криза ефективності

Створено авторкою за матеріалами: [1; 23; 25; 89]

Додаток Л

Таблиця 2.6

Перспективи розвитку регіону та потенціал співпраці з Україною

Сфера	Тенденції розвитку	Можливості для України	Потенційні перешкоди
Політична	Демократизація з періодичними відкатами, пошук регіональної ідентичності	Дипломатична підтримка, обмін досвідом демократичних трансформацій	Обмежені дипломатичні ресурси України, вплив зовнішніх акторів
Економічна	Інтеграція, диверсифікація, цифровізація	Експорт аграрної продукції, ІТ-послуг, участь у інфраструктурних проектах	Конкуренція, логістичні обмеження, відсутність ЗВТ
Безпекова	Боротьба з транснаціональною злочинністю, посилення регіональних механізмів	Обмін досвідом кібербезпеки, протидії гібридним загрозам	Різні безпекові пріоритети, обмежені ресурси
Науково-технічна	Розвиток інновацій, подолання технологічного відставання	Співпраця в космічній галузі, енергетиці, освіті	Брак фінансування, інституційні обмеження
Культурна	Посилення національних ідентичностей, збереження культурної спадщини	Культурні обміни, туризм, освітні програми	Мовні бар'єри, обмежена взаємна обізнаність

Створено авторкою за матеріалами: [5; 24; 36].

Міністерство освіти і науки України
Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна
ІНІ «Каразінський інститут міжнародних відносин
та туристичного бізнесу»
Кафедра світової політики, дипломатії та туристичного бізнесу

ВІДГУК НАУКОВОГО КЕРІВНИКА

на кваліфікаційну роботу бакалавра студентки спеціальності
«Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії»
освітньої програми «Міжнародні відносини та регіональні студії»
Басанець Таїсії Вікторівни
на тему: «Латинська Америка як міжнародно-політичний регіон»

31.05.2025 р.

м. Харків

Кваліфікаційна бакалаврська робота студентки Басанець Таїсії Вікторівни присвячена комплексному дослідженню Латинської Америки як міжнародно-політичного регіону. У роботі здійснено глибокий аналіз історичних, політичних, економічних та безпекових чинників, що визначають особливості регіону, а також розглянуто його роль у сучасних міжнародних відносинах та перспективи співпраці з Україною.

Під час написання кваліфікаційної роботи, студентка продемонструвала достатній рівень теоретичних знань з міжнародних відносин, регіональних студій та геополітики, аналітичних навичок та здатність до самостійного проведення наукового дослідження.

Робота відзначається чіткою структурою, логічною послідовністю викладу матеріалу та обґрунтованими висновками. Студентка ретельно проаналізувала сутність регіональних інтеграційних процесів у Латинській

Америці, виокремила основні тенденції розвитку регіону та оцінила потенціал його співпраці з Україною. Вона вміло оперувала значним масивом інформації, що свідчить про її глибоке занурення у тему.

Студентка показала здатність до критичного мислення та самостійного аналізу складних міжнародно-політичних процесів у Латинській Америці, виявила особливості її ідентичності та геополітичної значущості. Вона використовувала широкий спектр джерел, включаючи наукові статті, офіційні документи міжнародних організацій та аналітичні звіти, що свідчить про її високий рівень підготовки та вміння працювати з інформацією.

Під час написання роботи студентка продемонструвала ініціативність, відповідальність та достатній рівень самостійності. Її підхід до дослідження був науково обґрунтованим. Коректне застосування наукових методів дослідження забезпечило виконання поставлених у роботі завдань. Теоретична цінність роботи ґрунтується на глибокому і багатосторонньому вивченні теми.

Кваліфікаційна бакалаврська робота студентки Басанець Таїсії Вікторівни виконана на достатньому науковому рівні, відповідає вимогам, що пред'являються до бакалаврських робіт, і заслуговує на позитивну оцінку.

Науковий керівник:

кандидат політичних наук, доцентка

Ганна ПАНАСЕНКО

Харківський національний
педагогічний університет
імені Г. С. Сковороди
м. Харків
05.06.2025

Екзаменаційній комісії із захисту
кваліфікаційних бакалаврських робіт
студентів спеціальності 291
«Міжнародні відносини, суспільні
комунікації та регіональні студії»

ЗОВНІШНЯ РЕЦЕНЗІЯ
на кваліфікаційну роботу бакалавра
студентки спеціальності 291 «Міжнародні відносини,
суспільні комунікації та регіональні студії»
Басанець Таїсії Вікторівни
на тему: «Латинська Америка як міжнародно-політичний регіон»

Кваліфікаційна бакалаврська робота Басанець Таїсії Вікторівни є актуальним та своєчасним дослідженням, присвяченим одній з ключових регіональних підсистем сучасних міжнародних відносин – Латинській Америці. В умовах формування поліцентричного світу та посилення ролі незахідних акторів, комплексний аналіз цього регіону набуває особливого наукового та практичного значення.

Актуальність теми не викликає сумнівів, оскільки Латинська Америка, з її унікальною історією, культурою та геополітичним потенціалом, є важливим гравцем на міжнародній арені. Дослідження її як цілісного міжнародно-політичного регіону, визначення його ключових характеристик, внутрішніх та зовнішніх чинників впливу, а також перспектив розвитку є надзвичайно важливим для розуміння глобальних процесів.

Структура роботи є логічною та послідовною, відповідає поставленим завданням. Вступ чітко окреслює актуальність, мету, завдання, об'єкт, предмет та методологію дослідження. Розділи роботи, що стосуються теоретичних основ регіоналізації, історичного розвитку регіону, аналізу його політичних та економічних інтеграційних процесів, а також визначення ролі Латинської Америки у сучасній системі міжнародних відносин та потенціалу співпраці з Україною, дозволяють повною мірою розкрити заявлену тему.

Змістовне наповнення роботи свідчить про глибоке опрацювання значного обсягу наукової літератури, офіційних документів та аналітичних матеріалів. Авторка коректно використовує науковий апарат, оперує

відповідною термінологією. Особливо цінним є аналіз перспектив розвитку регіону та потенціалу співпраці з Україною, що свідчить про практичну спрямованість дослідження. Вона виокремлює ключові тенденції в політичній, економічній та безпековій сферах, а також визначає можливості для України в цих напрямках.

Позитивними аспектами роботи є: глибокий аналіз концепції Латинської Америки як міжнародно-політичного регіону з урахуванням її унікальних особливостей; комплексне дослідження політичних, економічних та безпекових аспектів регіональної інтеграції; виокремлення потенційних перешкод для співпраці України з країнами Латинської Америки, що демонструє критичний підхід; актуальні висновки щодо ролі регіону у світовій політиці та його значення для зовнішньої політики України.

Серед незначних зауважень можна відзначити: деякі аспекти культурного впливу на формування регіональної ідентичності могли б бути розглянуті більш детально. Було б доцільно додати більше конкретних прикладів успішної співпраці України з окремими країнами регіону для підсилення практичної значущості.

Загалом, кваліфікаційна бакалаврська робота Басанець Таїсії Вікторівни є цілісним, самостійним науковим дослідженням, яке демонструє високий рівень підготовки студентки. Робота має як теоретичну, так і практичну цінність, розширюючи розуміння складних процесів у Латинській Америці та її місця в сучасних міжнародних відносинах.

Вважаю, що кваліфікаційна бакалаврська робота Басанець Таїсії на тему «Латинська Америка як міжнародно-політичний регіон» відповідає вимогам, що пред'являються до робіт такого типу, і заслуговує на позитивну оцінку, а її авторка – на присвоєння кваліфікації бакалавра за спеціальністю «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії».

Рецензент

Кандидат політичних наук, доцент
викладач кафедри політології, соціології і культурології
Харківського національного педагогічного
університету імені Г. С. Сковороди

Тетяна САВЕЛЬЄВА

18.06.2023